

Kris Prins Diponegoro terug in Indonesië - Foto: Freek van den Bergh/OCW

In dit nummer:

Geen excuses aan Indonesië.....2

De vervolging van homoseksuelen in 1938 in Nederlands-Indië.....5

Groeten uit de Gordel van Smaragd.....9

Jij hebt geen land.....10

Kris prins Diponegoro terug in Indonesië.....17

Geweld en racisme inherent aan koloniale geschiedenis.....18

Sophiahof – Van Indië tot nu.....21

Ook in het Jappenkamp moesten Joden het ontgelden.....24

JES Nieuws.....26

Column.....28

Batavia, 15 augustus 1945.....31

Excuses Koning.....32

Links4u.....33

Open brief aan Minister-President Rutte.....35

COVID-19 VIRUS.....36

Van de redactie

In dit nummer veel aandacht voor de excuses die vorige week door Koning Willem-Alexander werden uitgesproken tijdens het Staatsbezoek aan Indonesië. Ook een artikel over de teruggave van de Kris van prins Diponegoro aan Indonesië. Verder een artikel uit het archief van Han Dehne, waarin vijf prominente Indische Nederlanders hun visie geven over wie wij zijn en wie wij willen zijn. Dan een interessant stuk van onze gastauteur J.W. Hoegen over hoe de Japanners Indonesië manipuleerden na 15 augustus 1945. Door de uitbraak van het Coronavirus zijn vrijwel alle evenementen afgelast. Daarom geen Indische Agenda dit keer. Wel een oproep uit de Cultuur sector vanwege de afgelastingen door dit COVID-19 virus. Ondanks alles wensen wij u toch veel leesplezier.

Heeft u zelf een item, waarvan u denkt dat dit onze lezers zal interesseren? NICC Magazine stelt haar redactionele inhoud met alle plezier voor u open.

Graag willen wij u ook wijzen op de mogelijkheid **NICC Magazine als advertentie medium** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om **uw bedrijf of product onder de aandacht** van nu bijna 10.000 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw **waardering** als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is

uw betrokkenheid bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u een **VRIJWILLIGE DONATIE**. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U)

NL39 RABO 0129 216 836,

t.n.v. **N.I.C.C.** Den Haag NL.

Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. Mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Geen excuses aan Indonesië Interview met oud-minister Ben Bot

De Indonesiërs willen helemaal 'geen excuses' voor Nederlandse wandaden tijdens de politionele acties kort na de Tweede Wereldoorlog. Dit zegt oud-minister van Buitenlandse Zaken Ben Bot. Nederland moet ophouden met deze 'zelfkwelling', 75 jaar na dato. Volgend jaar zal de vraag om excuses weer opkomen als drie gerenommeerde instituten hun onderzoek presenteren.

"Geen excuses!" zegt oud-minister van Buitenlandse Zaken Ben Bot (82) in een interview met het Algemeen Dagblad. Bot, voormalig bewindsman uit het tweede kabinet-Balkenende, deed zijn uitspraken aan de vooravond van het staatsbezoek aan Indonesië. "De Indonesiërs voelen dat niet als zodanig, dat Nederland dat

moet doen. Die vragen daar niet om. Die zeggen: jullie zoeken naar iets wat wij niet van jullie verlangen".

In september 2021 worden uitkomsten van een studie gepresenteerd naar het optreden van beide overheden. Na jarenlang trouwtrekken door de Tweede Kamer besloot het tweede kabinet-Rutte tot zo'n onderzoek. Het NIOD, het Nederlands Instituut voor Militaire Historie en het Koninklijk Instituut voor Taal, land en Volkenkunde hebben een jaar langer nodig gehad.

Lees hieronder het volledige interview met oud-minister Ben Bot.

Hij meende in 2005 alle gevoeligheden in de relatie met de voormalige kolonie Indonesië te hebben bezworen. Maar 75 jaar na

Door: Jan Hoedeman

dato, rond het staatsbezoek aan het land, dreigen alle geesten weer uit de fles te komen door de Nederlandse zelfkwelling.

Vlagvertoon

In een chic pand aan het Lange Voorhout ontvangt Ben Bot (82). Bot is er blij om dat het koningspaar afgereisd is voor een staatsbezoek aan Indonesië. "Het is belangrijk dat we daar wat vlagvertoon tentoon-spreiden. De kennis over Nederland in Indonesië glijdt weg: het is daar geen topprioriteit. In Nederland zijn er wel veel afstammelingen door het verleden".

Zoals Bot zelf, want de eerste jaren van zijn leven zat de latere diplomaat en minister met zijn

moeder in Indonesië vast in een Jappenkamp en zag gruwelen die een onuitwisbare indruk maakten. Zijn vader was bestuursambtenaar en werd door de Japanners tewerkgesteld aan de Birma spoorlijn. Op zijn negende jaar vertrok hij uit Indonesië met een taalachterstand.

Aan de vooravond van het staatsbezoek schetst de oud-minister uit het tweede kabinet-Balkenende het palet van gevoeligheden met Indonesië, dat de periode na de Tweede Wereldoorlog domineert. Bot legt uit dat er een patroon in zit.

Bot: "Wij Nederlanders rakelen steeds weer zaken op uit het verleden waar Indonesiërs graag een punt achter zouden zetten. Zij kijken graag vooruit. En ik merk ook in mijn gesprekken met de vorige en de huidige ambassadeur, dat zij dat enerzijds wel begrijpen. Maar anderzijds vinden zij het vervelend dat er alsmaar weer dingen uit dat verleden omhoog worden gehaald. Ze zeggen ook: 'Omdat jullie dat doen, dwing je ons min of meer terug te kijken naar een periode die we achter ons hebben. Dan krijg je steeds hetzelfde verhaal: wij Indonesiërs zijn mensen die vooruitkijken en jullie Nederlanders kijken alsmaar naar achter'".

Kort nadat Japan in augustus 1945 capituleert en de bezetting van Nederlands-Indië beëindigt, roept de nationalist Soekarno de onafhankelijkheid van de republiek Indonesië uit. Terwijl in Nederland wordt onderhandeld over een unie van Nederland en de federatieve staat Indonesië, zijn er op Java onlusten, die uitmonden in een guerrilla, waarbij veel Nederlandse burgers worden vermoord.

Daarop wil Nederland de orde en de voedselproductie herstellen en stuurt het kabinet Beel-Drees de grootste militaire overzeese operatie ooit op pad voor de

eerste politieke actie in 1947. Door internationale druk en verzet van de PvdA-ministers komt er een wapenstilstand. Ruim een jaar later is er de tweede politieke actie. Het is een militair succes, maar de internationale schade voor Nederland is groot. In 1949 wordt de soevereiniteitsoverdracht alsnog getekend.

Bij de twee politieke acties sterven ruim 100.000 Indonesiërs. Aan de andere kant worden onder de Nederlandse en Indisch-Nederlandse bevolking alsmede onder Molukkers en Chinezen, tienduizenden burgers vermoord door Indonesische nationalisten. Verhalen over wederzijds geweld komen pas decennia later naar buiten en leiden soms tot rechtszaken, zoals over de excessen in Rawagedeh, waarbij de Nederlandse staat weduwen schadeloosstellingen uitkeert.

Oud-minister van Buitenlandse Zaken, Ben Bot. Foto: © ANP.

Calvinistische zelfkwalling

Wat bezielt Nederlanders om maar niet los te komen van dat bloedige verleden?

"Wij zijn misschien vanuit onze calvinistische aard sterk geneigd onze zonden nog een keer op te kloppen en daarvoor vergiffenis te vragen. Liefst publiekelijk, nadat wij onszelf stevig gestraft hebben. Het is zelfkwalling. De Indonesiërs begrijpen die zucht van ons niet om over de schouder te blijven kijken. Ze vormen een jong en dynamisch volk. Als ik er ben, voel ik hun drang om verder te gaan,

zich te verbeteren, te groeien. Maar elke keer als we lijken iets te hebben opgelost, komen we weer met iets nieuws. Als het niet Nieuw-Guinea is, dan is het de slavernij. Of zijn het de kampen, gevolgd door de oorlogen. Iedere keer als we denken, nu hebben we die hoofdstukken doorlopen, dan verzinnen jullie weer iets nieuws, zeggen de Indonesiërs, houd er toch een keer mee op!"

Daar ziet het nog even niet naar uit. Volgend jaar september komt er in opdracht van het kabinet een zwaar rapport uit van drie instituten over 'onafhankelijkheid, dekolonisatie en geweld in Indonesië 1945-1950'. De onafhankelijke onderzoekers komen van het NIOD, het Nederlands Instituut voor Militaire Historie én het Koninklijk Instituut voor Taal, Land en Volkenkunde. Ze kijken naar het politieke, bestuurlijke, militaire, en justitiële optreden van beide landen.

De kans is zeer aanwezig dat nabestaanden van omgebrachte familieleden Nederland dan voor de rechter slepen.

"Ik zou echt hopen dat we er dan een punt achter zetten. Wat ik vrees is dat wij met die rapporten van alles oprakelen. Ik ken een paar van die historici die eraan werken. Die mensen moeten ook hun brood verdienen. Maar die gaan niet schrijven dat het allemaal wel meeviel. Zij moeten toch een vervelend verhaal uitbrengen, dat betekent toch dat we een heel gekrakeel krijgen in praatprogramma's en dat is nou juist wat de Indonesiërs niet willen. En dat is ook juist wat dit staatsbezoek niet wil".

U hebt in 2005 in een toespraak al een groot gebaar namens de Nederlandse regering gemaakt jegens Indonesië.

"Dat ging niet zonder slag of stoot. D66-minister Brinkhorst was voorstander, maar hij waar-

schuwde me: 'Pas op, want het is Beatrix in 1995 ook niet gelukt tijdens haar staatsbezoek.'

Er is in de ministerraad een aantal stevige discussies over geweest. Aanvankelijk zeiden mijn collega's tegen me: je moet wel oppassen, is dat nou echt nodig? Wat brengt dit hier in Nederland teweeg? En heeft dat verder consequenties? Daar is in de ministerraad stevig over gepraat in een aantal sessies. Verrassenderwijs was het niet moeilijk om het eens te worden. Uiteindelijk vond men ook: het moment is gekomen, je moet het gewoon doorzetten".

U zei in 2005 in een toespraak dat Nederland 'aan de verkeerde kant van de geschiedenis was beland'. Wel spijt, geen excuses. Waarom?

"Dat was deel van het voorbereidende gesprek met de veteranen, dat ik eigenlijk hetzelfde zou zeggen, dat ik excuses zou aanbieden, zónder dat woord te gebruiken. Ik ben tot aan de rand van dat woord gegaan. De veteranen kwamen mij toen voor 95 procent tegemoet, en ik wilde hun ook het gevoel geven dat zij na al die gesprekken hun eigenwaarde zouden behouden. Dat ik niet echt álles wat zij in Indonesië hadden gedaan terzijde wilde schuiven. Ik begrijp wat er in hen omgaat, ik begrijp dat ze bereid zijn met mij deze stap te nemen. Voor wat hoort wat. De Indonesiërs zeiden toen tegen mij: hiermee is een heel vervelende pagina omgeslagen. Wij willen nu gewoon opnieuw beginnen".

Hoe kreeg u de veteranen zover?

"Ik moet zeggen dat, als je tekst en uitleg geeft, de mensen in Nederland heel redelijk zijn. Dat valt me iedere keer weer op. Maar je moet wel met ze praten en het elke keer weer uitleggen. Je moet ook even de context schetsen, het waarom".

Staatsbezoek Beatrix

Bij het staatsbezoek van koningin Beatrix aan Indonesië in 1995 speelde ook al de vraag of er excuses moesten worden aangeboden.

"Zij was toen zeer teleurgesteld dat het toen niet mogelijk was excuses aan te bieden. Ik denk dat het van haar kant moeilijker geweest zou zijn dan van mijn kant tien jaar later. Beatrix stuurde mij hierover later een brief. Ze schreef: 'Ik wil er toch nog eens even op wijzen dat ik inderdaad in 1995 al geprobeerd heb dat recht te trekken, maar dat kon toen niet'."

Waarom kon het niet?

"Wim Kok wilde de Nederlandse militairen ontzien, die overzee waren gegaan om de orde te herstellen. Dat leefde ook nog heel sterk toen ik de poging ging ondernemen. Ik heb heel wat moeten overwinnen voor het zover was. Ik ben in 2005 daarom zeer uitvoerig te rade gegaan bij allerlei groeperingen om uit te leggen waarom dat moment gekomen was om hen ook aan onze kant te krijgen".

Wat was de rol van uw vader in uw houding naar Indonesië?

"Mijn vader was zeer betrokken bij deze hele overgang, omdat hij bestuursambtenaar was geweest. Na de oorlog werd hij onmiddellijk betrokken bij de besprekingen over de onafhankelijkheid van Indonesië. Als je in de Ridderzaal bent, dan zie je hem op die foto uit 1949 zitten. Mijn vader was progressief: hij vond eigenlijk ook dat we rekening moesten houden met de trots en de eigenwaarde van de Indonesiërs. Dat het toch helemaal niet zo moeilijk uit te leggen was. Dat ook in gedachte hebbend was ik van mening dat wij daar een punt achter moesten

zetten. Erkennen dat de onafhankelijkheid in 1945 was begonnen, toen men zich losmaakte, en niet in 1949, toen die een feit was. En de veteranen begrepen dat".

Als dat rapport er in september 2021 is, vindt u het dan voor de hand liggend dat Indonesië voor een staatsbezoek wordt uitgenodigd en dat er dan ook excuses worden aangeboden?

"Geen excuses! de Indonesiërs voelen dat niet als zodanig, dat Nederland dat moet doen. Die vragen daar niet om. Die zeggen: jullie zoeken naar iets wat wij niet van jullie vragen. Wij hoeven geen excuses, wij zijn gelukkig met wat er al is gebeurd".

Wat voorziet u als het rapport er is?

"Dat rapport komt er, daar volgen misschien claims op. Nederland is een rijk land, dus je moet het maar ophoesten. Ik denk dat het die kant zal uitgaan. En misschien komt het geluid hierop: willen Indonesiërs ook eens onderzoeken wat zij gedaan hebben in die periode? Ook de wreedheden en de misstanden van hun kant, voordat we nou de volgende stappen gaan nemen. Ik zou nu zeggen: nodig ze uit voor een tegenbezoek, maar doe geen excuses, dat willen ze niet. Je kunt zeggen, dat is vreselijk, maar van twee kanten zijn er wandaden begaan. Ik zou het niet doen als ik nu minister was. Ik weet niet wat de stemming dan is en ik ken de inhoud van de rapporten niet. Als die overweldigend negatief zijn... Maar ik dacht dat we onderhand alles wel wisten, dat het wel genoeg is geëtaleerd". (Java Post)

Dit artikel verscheen eerder in het Algemeen Dagblad

De vervolging van homoseksuelen in 1938 in Nederlands-Indië

Door: Frans Leidelmeijer

In 1938 werd Nederlands-Indië opgeschrikt door een 'zedenschandaal': honderden mannen werden beschuldigd van on-tuchtige handelingen, strafbaar in de zin van artikel 248 bis van het Indische strafrecht.

Het voorspel voor het grote Indische zedenschandaal begon in oktober 1936 met een artikel in het huis aan huis verspreide Bataviase roddelblaadje "De Ochtendpost", ook wel bekend als het 'Groene blaadje', omdat het op groen papier gedrukt werd. In dit artikel werd gewag gemaakt van een toenemende zonde der homoseksualiteit.

Een grote groep, niet met name genoemde mannen, werd beschuldigd van homoseksuele misdragingen. Er zouden zich nogal wat hoge ambtenaren onder bevinden.

Naar aanleiding hiervan stelde de Christelijke Staatskundige Partij (CSP) bij de gouverneur-generaal deze kwestie ter discussie. Na een onderzoek van de autoriteiten werd een rapport opgesteld door de hoofdcommissaris P. Dekker voor de resident van Batavia. Dit rapport was klaarblijkelijk bedoeld om de gemoederen wat te kalmeren. Uit dit rapport kwam naar voren dat het wel meeviel met die toenemende homoseksuele misdragingen.

De resident van Batavia deelde mee dat bij eventuele overtredingen justitieel zou worden opgetreden en sommeerde het groene sufferdje zijn toon wat te matigen. Dit werd dan ook door de gouverneur-generaal medegedeeld aan de Christelijke Staatskundige Partij die de kwestie had aangezwengeld. Deze was met het resultaat van het

onderzoek niet tevreden en liet via zusterpartijen in Nederland in 1937 en 1938 vragen stellen in de Tweede Kamer. In 1938 antwoordde minister van Koloniën, Welter, de SCP dat de inlichtingen die hij van de gouverneur-generaal had ontvangen niet tot ongerustheid stemden. De kwestie leek gesust.

De Indische Courant, 30 maart 1939

Toch hield de plaatselijke politie de boel wat beter in de gaten en hield een lijst bij van personen van wie men vermoedde dat die praktiserend homoseksueel waren. Welke wet zou er dan worden overtreden? In de Nederlandse strafwetgeving was er in 1911 door de katholieke minister van Justitie Regout het artikel 248 bis ingevoerd: de meerderjarige, die met een minderjarige van hetzelfde geslacht onttucht pleegt wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaar. Voor de Tweede Wereldoorlog kon men in Nederland niet openlijk homoseksueel zijn, deed je dat wel dan volgde sociaal isolement of justitiële vervolging bij overtreding van de wet. Dat zal dan ook de reden zijn dat veel homoseksuelen het bekrompen Nederlandse leefklimaat verlieten om naar Indië te gaan waarvan men verwachtte dat men daar een

lossere levensstijl had en wat toleranter stond tegenover homoseksualiteit.

In Indië echter bestond een variant op het artikel 248 bis en wel het artikel 292 van het Indische Wetboek van Strafrecht dat homoseksuele contacten met minderjarigen strafbaar stelde met een gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaar. De wetgeving in Indië zat wat ingewikkelder in elkaar, want voor de inheemse bevolking bestonden ook nog een eigen adat- en islamitisch recht. Voor hen bestond er geen Burgerlijke Stand, dus hoe wist je nu of een jongen minder- of meerderjarig was? Verder stond voor een Indonesiër geslachtsrijpheid gelijk aan volwassenheid. Zo was een getrouwde man van 17 jaar meerderjarig. Daarom was het niet strafbaar als je daar seksueel contact mee had.

Arrestatiegolf

Half november 1938 kreeg de politie tips dat een zeker W.G. van E., wonend in een hotel, seksuele betrekkingen onderhield met minderjarigen. Na observatie werd hij gearresteerd. Hij bekende en gaf toestemming voor een huiszoeking in zijn hotelkamer. Hier vond de politie uitgebreide correspondentie met gevoelsgenoten over de hele Archipel en in Nederland. De politie had beet. De procureur-generaal in deze zaak was mr. Marcella.

Na verder verhoor gaf de verdachte meer namen door en is het balletje pas echt gaan rollen. Verscheidene mannen werden gearresteerd en op Kerstnacht werden in totaal twaalf verdachten opgesloten. De behandeling van de zaken vond 's nachts plaats in

het politiebureau aan de Pasar Baroe, want overdag moesten de gewone zaken behandeld worden. Een schoolhoofd in Bandoeng pleegde na insinuaties in de *Java Bode* diezelfde nacht nog zelfmoord. De gearresteerden werden overgebracht naar het nieuwe Huis van bewaring op Struyswijk.

In de dagen na kerstmis volgen er nog meer arrestaties. Het onderzoek stond onder leiding van de officier van justitie van Batavia mr. De la Parra, die hiervoor over heel Java reisde. Op 27 december verstuurde de procureur mr. Marcella een telegram naar alle residenten in de Archipel en beval een strenge aanpak aan bij overtredingen, ook 'wegens niet strafbare gedragingen wanneer zij door hun handelswijze aanstoot geven en handelen in strijd met de waardigheid van het ambt'.

Als resultaat van dat telegram volgden diezelfde dag nog arrestaties in Bandoeng en op 30 december vonden er arrestaties plaats in Soerabaja, Semarang, Malang, Salatiga en ook op Sumatra en Bali.

Bewijsmateriaal kwam er door getuigenissen van jeugdige mannelijke prostituees.

Op 28 december werd er een razzia gehouden onder deze *Katjongs*, waarvan een honderdtal werd gearresteerd. Vaak werden deze jongens met nieuwe verdachten geconfronteerd en bij herkenning werden de betrokkenen direct opgesloten.

Op verschillende plaatsen in de Archipel werd op die manier nieuwe verdachten gearresteerd. De huizen van bewaring raakten overvol en het parket en de politie hadden behoefte aan meer mankracht.

Na de eerste golf arrestaties was er een betrekkelijke rust. De autoriteiten hadden tijd nodig om het materiaal te ordenen voordat tot nieuw acties kon worden overgaan. In het nieuwe jaar, op

12 januari, volgden nog meer aanhoudingen met als belangrijk wapenfeit de arrestatie van de resident van Batavia.

Hoeveel personen in totaal zijn gearresteerd over de hele Archipel is niet met zekerheid te bepalen. Er wordt een schatting gemaakt van 223 personen die uit alle lagen van de bevolking kwamen, van hoge ambtenaren tot laaggeschoolde arbeiders.

Europeanen, Indo-Europeanen, Chinezen en Indonesiërs en verspreid over heel Indië, zoals op Noord-Sumatra 21, Zuid-Sumatra 11, Batavia 60, West-Java 38, Midden-Java 35, Oost-Java 38, Borneo 2 en Bali 8.

Resident Fievez de Malines van Ginkel

Met wie deden zij het? Dat waren meestal Indonesische of Indo-Europese jongens in de leeftijd van 16 tot 20 jaar. Seksuele contacten met jonge jongens beneden de 15 jaar kwamen bijna niet voor.

Tegenover deze seksuele contacten stond vaak iets ver in de vorm van een cadeautje of een bijdrage in het levensonderhoud. De mannelijke prostitutie viel te verdelen in drie categorieën: (1) de travestieten (de *bantjis*), (2) de minderjarige jongens, en (3),

de kleinste groep, volwassen Indonesiërs (verkopers die aan de deur kwamen) en Europeanen (de miliciens van het KNIL, die met het verdiende geld hun karige loon opkrikten).

Waar waren die plekken waar geopereerd werd? In Batavia was dat rond het Molenvliet en in de omgeving van het Koningsplein. In Soerabaja rond de Kali Mas. De miliciens van het KNIL, die geen beroeps-prostituees waren maar incidenteel hun diensten aanboden, opereerden in Batavia rond het Wilhelminapark, maar ook in Bandoeng en Soerabaja waren ze actief.

In Batavia waren er ook nog de zogenaamde 'banen', ontmoetingsplaatsen waar contacten gelegd konden worden, zoals het Kramatplein en het oude Fort Noordwijk (Weltevreden). Maar er zijn ook verhalen bekend van Europeanen die hun Indonesische vriendje in huis namen en ze een baan gaven als *djongos*, secretaris of als schrijver, of ze anders onderhielden. Vaak mochten deze jongens een opleiding volgen in Indië, soms ook in Nederland, waar het vriendje door de familie werd geaccepteerd als 'schoonzoon'.

Enkelen onder de gearresteerde Europeanen konden zich aan vervolging onttrekken door zelfmoord, door te vluchten of door domweg niet meer van verlof terug te komen. De meeste gearresteerden kwamen voor de rechter, een twintigtal werd na enige maanden voorarrest van vervolging ontheven of vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. De rest werd veroordeeld tot gevangenisstraffen van twee maanden tot twee jaar.

De *Katjongs* verdwenen een tijdje uit het straatbeeld, de meerderjarigen werden bestraft en de minderjarigen werden onder de voogdij geplaatst van Pro Juventute.

De resident en de kunstenaar

Van de vele gearresteerden zal ik de zaak van twee personen wat meer toelichten.

De eerste is de al eerder genoemde resident van Batavia. Hij was, om begrijpelijke reden, niet helemaal eerlijk geweest bij het opstellen van het rapport in 1936 over de toenemende homoseksuele praktijken in zijn stad.

Na herkenning door verschillende schandknappen volgde arrestatie en werd hem verzocht om Nederlands-Indië te verlaten en ontslag te nemen, dat hem eervol werd verleend. In de homoseksuele kringen was hij, mr. H.F.d.M.v.G., een bekend figuur. Bij nacht en ontij kruiste hij de baan (zoals gezegd een homoseksuele term voor plekken waar contact gezocht wordt) af op zoek naar contacten met jonge inheemse jongens.

In de arrestatiegolf van 12 januari werd er bij huiszoekingen pornografisch foto- en filmmateriaal gevonden waarin hij figureerde. Op weg naar zijn eindbestemming werd hij ter hoogte van Makassar van boord gehaald en voor verhoor naar Batavia gezonden, waar hij bekende zich aan de strafbare feiten schuldig te hebben gemaakt. Hij werd veroordeeld tot acht maanden gevangenisstraf en zijn eervol ontslag werd omgezet in oneervol, wat inhield dat hij zijn recht op pensioen verloor.

De tweede prominente figuur die voor homoseksuele praktijken werd gearresteerd, is de schilder van Duitse komaf Walter Spies, die op Bali verbleef. Dit eiland dat nog ongerept was door de late onderwerping aan het Nederlandse gezag had een heel interessante cultuur en werd bewoond door mooie mensen. Vanaf de jaren '20 kwamen er dan ook veel kunstenaars en intellectuelen met in hun kielzog de beau

monde naar dit eiland. Voor velen was Bali een homoparadijs. Dit idee werd gevoed door de tolerante houding van de voornamelijk hindoeïstische bevolking ten opzichte van lichamelijkheid en erotiek. De rijkdom van de westerling en de armoede van de inheemse zullen er zeker toe bijgedragen hebben dat jongemannen gingen op de avances van de westerlingen – als ze het geestelijk en lichamelijk konden opbrengen.

Bovendien werd er in bepaalde niet-westerse culturen zoals in Indonesië of in de Arabische landen, geen strikte scheiding gemaakt tussen heteroseksuele of homoseksuele handelingen.

Walter Spies

Spies had zich in 1927 op Bali gevestigd en zijn huis in Campuan was een internationale ontmoetingsplaats geworden. Samen met Rudolf Bonnet en Tjokorde Gede Agung Sukawati ijverde hij ervoor om de Balinese cultuur levend te houden. Samen met Bonnet heeft hij ervoor gezorgd dat er een levendige moderne kunststroming op het eiland is ontstaan: de Pita Maha. Spies was openlijk homoseksueel en omringde zich met vele mooie Balinese vriendjes, waar sommige puriteinse geesten aanstoot aan namen. Hij leefde als God in Frankrijk totdat in 1937 de nieuwe resident voor Bali en Lombok aantrad, de heer Moll. Deze wees al te innige contacten

tussen Europeanen en inheemsen af. Hij kwam dan ook regelmatig in aanvaring met Spies.

Eind december vonden op Bali de eerste arrestaties van homoseksuelen plaats. Wat later volgde de aanhouding van de talenspecialist dr. G., een goede vriend van Spies.

Vele op het eiland verblijvende homoseksuelen zagen de bui hangen en pakten hun boeltje. Spies niet, die dacht dat hij onschendbaar was. Na de eerste arrestatie vluchtte hij naar Java, maar hij werd in Banjoewangi gearresteerd en overgebracht naar Soerabaja.

Naderhand is gebleken dat de lokale autoriteiten dit zedenschandaal aangeprezen hebben om deze invloedrijke kunstenaarsgroep uit te schakelen, maar ze moesten behoedzaam te werk gaan, want deze kunstenaars hadden bij de plaatselijke bevolking veel aanzien en veen waren financieel afhankelijk van hen. Vreemd genoeg bleef Bonnet buiten schot.

Na een jaar van gevangenschap kwam Spies vrij als een gebroken man. In 1942 bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog werd hij vanwege zijn Duits staatsburgerschap wederom gearresteerd en getransporteerd naar Kotatjane in Atjeh. Toen de Japanners op weg waren naar Atjeh, werden de gevangenen op transport gezet op het schip de 'Van Imhoff', dat midden op zee door Japanse vliegtuigen werd gebombardeerd. Doordat de luiken van het ruim gesloten waren zijn vele gevangenen onder wie Spies daarbij verdronken. Met hem is een groot kunstenaar verloren gegaan.

Oorzaak van het schandaal

Hoe is het mogelijk dat er in Nederlands-Indië in 1938 zo'n

groot zedenschandaal heeft kunnen ontstaan?

Normaal gesproken was het zo dat je in Indië, indien je de nodige discretie in acht nam, ook als homoseksueel normaal kon leven. Bij overtreding van de wet werd er vaak een oogje dichtgedaan, vooral als het om een hooggeplaatst persoon ging. Er werd dan *getoetoept* (in de doofpot gestopt).

Verschillende omstandigheden zullen de oorzaak zijn van de escalatie van dit zeden-schandaal dat zijn weerga niet kent in de Indische koloniale geschiedenis.

Net als de rest van de wereld was Indië, na de vele vette jaren, in de jaren '30 van de twintigste eeuw gedompeld in een economische crisis. In die tijd won het nationalisme ook meer en meer terrein. Het gevolg was dat velen hun heil zochten bij de NSB. Ook veel Indo-Europeanen waren lid van de NSB, als gevolg van hun onzekere positie op de arbeidsmarkt, waarbij ze concurrentie kregen van geschoolde Indonesiërs.

De Europese samenleving voelde zich dus van alle kanten bedreigd. Zij moest vooral gezag en prestige uitstralen. Dat gezag en prestige werden nu van binnenuit ondermijnd door Europese homoseksuelen, die innige lichamelijke contacten onderhielden met de inheemsen. Daarbij kwam nog dat er zowel in Nederland als in de kolonie een groot taboe op homoseksualiteit rustte.

En dan was daar die zeer rechtlijnige gouverneur-generaal van Starkenborgh Stachouwer. Er werd gefluisterd dat zijn schoonzoon in spe biseksuele neigingen had, waardoor hij in woede zou zijn uitgebarsten en toen met zijn Gronings accent gezegd moet hebben: 'Die mieth moetn deruut'. Daarbij kwam ook nog het feit dat deze zaak onder leiding stond van een nogal ambitieuze procureur-generaal en een officier van justitie die beiden gebrand waren op promotie. Ook de Indische pers, met voorop de *Java Bode* die als hoofdredacteur H.C. Zentgraaff had, ook wel Scheldgraag genoemd, heeft ervoor gezorgd dat deze heksenjacht op homoseksuelen zo explosief werd. In het begin publiceerde Zentgraaff de gearresteerden met hun volledige naam in zijn *Java-Bode*, totdat hij hiervoor door de overheid op de vingers werd getikt.

Voor de betrokkenen moet het een zeer traumatische periode zijn geweest, waarin huwelijken strandden, carrières geruïneerd werden en vrij veel zelfmoorden plaats vonden. We kunnen ons dit nu haast niet meer voorstellen, zeker niet met het homohuwelijk als het ultieme bewijs van de acceptatie van de homoseksualiteit.

Dat dit zedenschandaal in de koloniale samenleving behoorlijke indruk heeft gemaakt, moge blijken uit de reactie van mijn

moeder in 1956, toen ik uit de kast kwam en haar vertelde homoseksueel te zijn. Na zich hersteld te hebben van deze voor haar toch geen prettige mededeling was haar eerste reactie: 'Oh, als je maar niet gearresteerd wordt, want voor de oorlog werd je in Indië hiervoor gearresteerd.'

Gekke uitdrukking trouwens 'uit de kast komen'. Het komt uit het Amerikaans, waar men de term 'out of the closet' hanteert. Hopelijk komt de tijd dat homo's niet voor hun geaardheid uit mochten komen en verborgen in een kast moesten zitten, nooit meer terug. *Java Post*.

Dit artikel verscheen eerder in Indische Letteren.

Maandelijks GRATIS aan bijna 10.000 abonnees

Waardeert u ons werk?

Maaht u ons dan blij met een

donatie

Want ondanks dat

NICC Magazine gratis is, maken wij wel degelijk kosten

IBAN: **NL39 RABO 0129 2168 36**

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

**Weimarstraat 39
2562GP Den Haag
0703642806**

(advertentie)

Groeten uit de Gordel van Smaragd

Schoolplatenmuseum toont paradijselijk Nederlands-Indië

In het Schoolplatenmuseum "Yn't Bûthús" aan de Sint Janswei in Deinum is van 15 februari t/m december de expositie 'Groeten uit de Gordel van Smaragd' te zien.

Misschien kent u ze wel. De platen van Cornelis Jetses en Koekoek. De koeien in een weiland, of wilde dieren op de Afrikaanse steppe.

We hebben een ruime collectie platen, inclusief aardrijkskundige, geschiedkundige en ook Bijbelse schoolplaten.

De oudste schoolplaten in ons bezit stammen uit de 19e eeuw! Als de juf of meester ging vertellen, hoorde daar een kleurige schoolplaat bij. Mooie verhalen kregen zo een prachtige illustratie. Kinderen genoten.

© Ingezonden foto. Een van de schoolplaten op de expositie in Deinum

Tegenwoordig zijn er bijna geen schoolplaten meer in scholen. Maar we hebben ze nog steeds in ons karakteristieke Schoolplatenmuseum. Wij zijn een familie-museum bij uitstek en we nemen veel groepen terug in de tijd van weleer.

Paradijselijk

De expositie toont een grote verscheidenheid aan schoolplaten waarmee in vroeger tijden aan de Nederlandse kinderen werd verteld hoe het koninkrijk er aan de andere kant van de wereld uit zag.

Te zien zijn verschillende exotische en paradijselijke schoolplaten van een bijzonder groot aantal uitgeverijen in de 19e en 20e eeuw.

Blijkbaar was het lucratief, de schoolplaten over Nederlands-Indië, want er werden er talloze gemaakt. Ook zijn schoolplaten te zien over Suriname en de Caribische eilanden.

Blue Billywig Video Player Uitgever Wolters in Groningen trok de beurs en stuurde tekenaars Isings, Beckman en Gabriëls naar de Oost. Ze moesten met eigen ogen zien hoe het tropische Nederland er uit zag. De tekeningen werden ter plaatse gemaakt en door Wolters omgezet tot schoolplaten voor de Nederlandse scholen.

Diversiteit

Uitgever Noordhoff koos voor een andere opzet. De uitgever kocht schilderijen over Indonesië en drukte deze af op platen. De schoolplaten werden ook gebruikt in Nederlands-Indië. Conservator-eigenaar Piet Heeringa van het Schoolplatenmuseum "We hadden al een tijd een grote diversiteit aan platen over het koloniale Indonesië in het bezit. Ze zijn erg aansprekend en meestal volledig anders dan de Nederlandse platen.

Met de expositie laten we een groot aantal zien, gemaakt door verschillende tekenaars". Ook van andere uitgeverijen zijn platen te zien, zoals Daamen uit Den Haag en Kelynenburg & Co uit Haarlem (foto's).

De titel 'Gordel van smaragd' is de bijnaam voor Nederlands-Indië, bedacht door Multatuli. Het is een verwijzing naar de uitgestrektheid van de eilandengroep en de

schoonheid van de natuur van Indonesië.

© Ingezonden foto. Zo zag Indië er uit, leerden de Nederlandse kinderen op school

Concentratiekampen

Tegelijk wordt een aantal kaarten en schoolplaten geëxposeerd over de Tweede Wereldoorlog, ter gelegenheid van 75 jaar bevrijding. Een bijzonder exemplaar van 2 bij 2,40 meter met alle concentratiekampen van de Nazi's hangt ook in het museum.

Het museum is alleen op afspraak open. Wie langs wil komen kan afspreken via de website: www.schoolplatendeinum.nl of bellen met de conservator Piet Heeringa, telefoon 06-53977150.

De expositie *Groeten uit de Gordel van Smaragd* is te bezoeken t/m 31 december 2020

Schoolplatenmuseum Yn't Bûthús

Sint Janswei 3, 9033 WN Deinum
Toegang: 10.00 pp. Inclusief koffie / thee, oranjeboek en een rondleiding.

Jij hebt geen land

Het verhaal van de Indo's uit het archief van Han Dehne

Bij het doorbladeren van enkele mappen in mijn eigen archief kwam ik het onderstaand artikel uit tegen uit De Groene Amsterdammer van 2009. Bij herlezing hiervan vindt ik het meer dan de moeite waard om het nu in dit NICC Magazine met u te delen. In een enkele passage heb ik het hertaald naar deze tijd, onder andere met betrekking tot de tijdsperiode tussen de turbulente jaren na de oorlog en het nu.

Oh zeker, het verhaal is best lang. Maar mis het niet. Het geeft veel, heel veel stof tot nadenken.

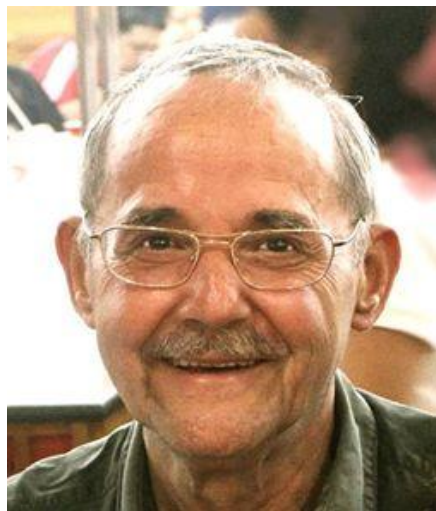
Nu al zeventig jaar lang vragen veel Indo's in Nederland zich af: wie zijn wij en wie willen wij zijn? Vijf prominenten onder hen deden ruim 10 jaar geleden hun 'Indische verhaal'.

Is het zo dat veel mensen uit Nederlands-Indië een hang hebben naar rechts? Hoe stond en sta je zélf tegenover rechtse en linkse politiek? Deze vragen stelde ik aan Dane Beerling, Joty ter Kulve, Theodor Holman, Wieteke van Dort en Peter Bouman – eerste en tweede generatie Indische mensen. Ze hebben met elkaar gemeen dat ze zich al langere tijd in de openbaarheid begeven met hun 'Indische verhaal'.

Het resultaat van de gesprekken werpt een verhelderend licht op het moeilijke begrip 'identiteitspolitiek'. Dane Beerling vertelt bijvoorbeeld hoe hij schrok, op de boot naar Holland, omdat hij door Nederlandse soldaten met een 'inlander' werd vergeleken. Op zee besepte hij pas dat hij Hollander moest worden, te beginnen met het anders leren schillen van de aardappels. Peter Bouman zag als vijfjarige hoe zijn moeder om haar kleur gediscrimineerd werd door

de melkboer, maar hij werd toch opgevoed met de melkboer als ideaalbeeld.

Het meest indringend aan deze interviews vond ik dat ze een kijkje gaven in een onvermoede continuïteit. Een continuïteit van het niet-gezegde: van de 'andere weg' die Joty ter Kulve's Indische moeder in 1933 moest inslaan na het overlijden van haar blanke echtgenoot, naar het lied over de backpay dat Wieteke van Dort in 1979 van de VARA niet mocht zingen. Van het Indonesische vriendje van Dane Beerling dat in 1945 tegen hem zei: 'Jij hebt geen land', naar het in 2009 door Theodor Holman opgemerkte 'verbergen' door de politicus Geert Wilders van diens Indische afkomst.

Dane Beerling

Op 27 december is het zeventig jaar geleden dat Nederland de soevereiniteit overdroeg aan Indonesië. Die overdracht was het startsein voor de grote uittocht van Indo's, die zich in alle windrichtingen verspreidden. De Indo's die in Nederland terechtgekomen zijn, hebben ongetwijfeld het meest van alle Indo's over zichzelf moeten nadenken – net als later hun kinderen. Wie

waren zij, wie werden zij, wie wilden zij zijn?

Dane Beerling (75) is beeldend kunstenaar, publicist en verteller. 'In het begin van de jaren zestig werkte ik bij een reclamebureau. Een Chinees-Indische collega haalde me over om een abonnement te nemen op het Indische blad Tong-Tong (nu: Moesson – red.). Maar niet voor lang! Dat blad was een rechts bolwerk, dat viel me direct op, hoewel ik in die tijd zeker niet politiek bewust was – wat rechts en wat links was, daar had ik nog weinig besef van. In de jaren vijftig was dat zelfs nog minder, toen maakte mijn chef me eens goedmoedig uit voor "ware com-munist". "Wat is dat, communist?" vroeg ik.

Ik kwam in die tijd op voor Indonesiërs en voor arbeiders. Dat was niet gewoon voor Indo's. Je moest als Indo neerkijken op arbeiders – en op Indonesiërs al helemaal. Dat deed ik niet. Ik ben de oorlog doorgekomen door met mijn broers mijn moeder te helpen, die praktisch zonder geld een groot gezin moest voeden. Wij waren de hele dag door Batavia aan het zwerven en hadden veel contact met Indonesiërs.

Ik had last van stinkende wonden aan mijn voeten, tropenzweren, en daarom bleven mensen uit mijn buurt. Ik had een beschermende stankcocon. Ik merkte dat Indonesische bedelaars die stank geen probleem vonden, ze stonken zelf ook. Ik bleef zelfs bij ze slapen als ik te ver was afgedwaald van mijn buurt Kemajoran. De bersiap kwam als een complete verrassing voor me. Ik had een Indonesisch vriendje dat me langzamerhand ging mijden. Hij zei ineens: "Jij hebt geen land." Ik zei: "Jawel, ik heb Holland." "Nee, jij bent Indo,

jij hebt geen land." Als ik wilde spelen, zei hij: "Ik moet oom helpen, die vecht tegen Hollanders."

Vóór de oorlog speelde je als Indo-kind niet met Indonesische kinderen. Mijn vader, een totok, was onderofficier bij het KNIL – mijn moeder was een Indische. Als Indo-kind speelde je meestal alleen met andere Indo's. Totok-kinderen mochten van hun ouders niet met ons spelen. Het kwam ook voor dat Indo-kinderen van hun ouders niet met totok-kinderen mochten spelen. Dat besef van standsverschil is bij veel Indo's gebleven. Ik weet van Indo's die zijn verhuisd omdat er te veel Turken en Marokkanen in hun straat kwamen wonen. Het deed ze ook zeer dat gastarbeiders zo luxe zijn gemigreerd, terwijl Indo's alles tot de laatste cent moesten terugbetalen. Ook op de komst van Surinamers hadden Indo's veel aan te merken.

Dat Indo's nooit in opstand zijn gekomen tegen hun behandeling in de kolonie komt doordat ze altijd apart gehouden zijn. Ze kregen geen behoorlijke opleiding en ze mochten ook geen land bezitten, anders zouden ze bij de Indonesiërs gaan horen. Er was dus totale afhankelijkheid van totoks. Al heel vroeg kreeg je daardoor een splitsing onder Indo's: aan de ene kant had je de paria's, aan de andere kant de strebers. Indo's werden vanouds gezien als onbetrouwbaar: ze zouden het slechtste van de twee rassen in zich verenigen. Blank zijn stond boven alles.

In de jaren vijftig waren de meeste Indische Nederlanders rechts. Dat uitte zich in kankeren op Indonesiërs en schelden op Soekarno. Ook het imiteren van Indonesiërs was in trek, dat deden Indo's als ze onder elkaar waren. En Indonesiër-moppen vertellen. Zoals deze: een Indonesiër loopt op een spoorrail boven het ravijn. Daar hoort hij een trein aan-

komen. Snel laat hij zich tussen de bielzen naar beneden zakken en met zijn handen hangt hij aan de rails, te wachten tot de trein voorbij is.

Waarom Indo's zo rechts zijn heeft een eenvoudige verklaring. Omdat ze zich in Nederlands-Indië sterk aan de totoks wilden aanpassen, namen ze ook de zeer rechtse en conservatieve houding van hen over die je bijvoorbeeld vond bij de Vaderlandsche Club. Totoks voelden zich in de kolonie constant bedreigd en daardoor werden ze ook zeer behoudend. De status-quo moest behouden blijven. Indo's kopieerden die houding om erbij te horen. Zelfs fysiek: rechtop lopen! Niet srèt-srèt! Eenmaal in Nederland aangekomen bleven Indo's zich conformeren aan die rechtse standpunten, aan dat koloniale.

Joty ter Kulve-van Os

Mijn vader vertelde bijvoorbeeld altijd dat je je bediende nooit méér moest geven dan een beetje rijst en een visje, anders verdween hij voor een paar dagen in de kampong. Een typisch koloniaal verhaaltje, waar ik de pest over in had!

Toen ik na drieënhalf jaar mijn vader eindelijk terugzag, na de oorlog – hij had in een Jappenkamp gezeten – en na een slopende fietstocht op een fiets met massieve banden, had ik binnen een minuut mijn eerste, keiharde lel van hem te pakken. Omdat ik Maleis gesproken had.

"Spreek Hollands!" commandeerde hij. Mijn respect veranderde in angst. Tijdens de Japanse bezetting was Hollands spreken levensgevaarlijk geweest. Maar ik ben nooit anti-Indonesisch geworden, wat ze ook geprobeerd hebben.

Op de boot naar Holland werd ik me wel van iets bewust. Ik moest in het ruim aardappelen schillen te midden van Hollandse soldaten en dat deed ik op z'n Indisch: met het mes van me af. Een soldaat zei toen: "Je lijkt wel een inlander!" Dat kwam hard aan. Toen ben ik dat schillen anders gaan doen, om me aan te passen; ik wilde ook Hollander worden. Nu kan ik niet meer schillen zoals vroeger.

Uiteindelijk ben ik me behoorlijk gaan ergeren aan dat rechtse van Indo's. Bijvoorbeeld aan Tjalie, die was zó conservatief. Hoe hij tekeering in dat blad Tong-Tong, die toon: Ordnung muss sein! Dat kwam vaak in zijn teksten terug. Ik hou ook niet van troep op straat, maar je kunt het ook positief brengen. Waar ik me aan stoorde in Tong-Tong was dat djago-gedrag, dat macho-achtige in de toon.

Altijd weer werd de ander als slap, als een lafaard of zwakkeling neergezet. Dat is de kern van reactionair gedrag: het gaat altijd ten koste van een ander. De ander is minder, die mag niet meedoen. Het uitsluiten, dát is dus rechts. Al in Indië had Tjalie een kinderrubriek in de krant waarin het voor jongens luidde: je móet aan sport doen, je móet stoer zijn. Hij leidde eigenlijk djagootjes in de dop op, toen al. Het is jammer dat de zelfspot, die Indo's óók hebben, alleen onder elkaar naar boven komt.'

Joty ter Kulve-Van Os (82) is bedrijfsjurist en medeoprichter en adviseur van de Stichting Vrienden van Linggarjati. In het huis van haar ouders te Linggarjati vonden in 1946 de onderhandelingen plaats die leidden tot het Akkoord

van Linggarjati, de later omstreden grondslag voor een nieuwe staatkundige verhouding tussen Nederland en Indonesië. Dat huis is nu een nationaal monument; de stichting hoopt het als 'museum van de dialoog' tot gemeenschappelijk cultuurbezit van Indonesië en Nederland te maken.

'Indische mensen zijn heel verschillend van elkaar, ik hou niet van etiketten plakken. Mammie was apolitiek, zij hield zich alleen bezig met haar drie kinderen. In de jaren dertig was er een jeugdbeweging van de NSB in Koenigan, waar wij woonden. Volgens mijn zusje ben ik daar een blauwe maandag lid van geweest. Ik herinner me er niets van, behalve wat ik aan moest: een zwart rokje, een wit bloesje en een langwerpige mutsje met embleem. Mijn zus – drie jaar ouder dan ik – is maar één keer geweest, ze vond het veel te militaristisch. Hoogstwaarschijnlijk dacht mammie dat het om een soort padvinderij ging.

Pappie was overleden in 1933, hij was een flamboyante totok die veel ondernam. Hij heeft bijvoorbeeld een waterleiding voor Linggarjati aangelegd.

Daar hadden mijn ouders een mooi huis laten bouwen. Pappie was ondernemer. Mammie was een bruine Indische. Toen we kort na pappie's overlijden op school Sinterklaas vierden, kregen mijn zusje en ik geen cadeautjes, als enigen in de klas. Mammie was woedend. Toen ze verhaal ging halen bij de juf hoorde ze: "Kijk eens Lizzy, je kan de kinderen nu niet meer opvoeden zoals het Koos voor ogen stond. Je moet een andere weg ingaan." Dat heeft haar hartzeer gedaan, want dat sloeg op haar Indisch-zijn.

Mammie had het moeilijk, ook door de crisistijd. Toen ze weduwe werd zijn familieleden van haar bij ons komen inwonen, tantes en neven. Het werd een gezellige Indische boel. Sociaal-maatschap-

pelijk degradeerden we daardoor, maar mammie was vastbesloten om ons goed onderwijs te geven, ons te laten studeren. Ze schreef haar schoonouders in Holland regelmatig brieven, maar ze heeft nooit een antwoord terug gehad. Van mijn vaders sterfbed herinner ik me nog dat hij tegen mammie zei: "Liz, zorg ervoor dat de kinderen nooit lipstick en poeder gaan dragen." Gek, dat heb ik altijd onthouden.

Indo's, eigenlijk alle schoolkinderen, werden geïndoctrineerd met Hollandse cultuur, ik moest alle Hollandse liedjes leren maar begreep er niets van. Wat was bijvoorbeeld een duintop? Ik ben nu nóg Oranjegezind, dat is er gewoon ingestampt. Ik weet nog dat ik bij de geboorte van Beatrix door de straten van Bandoeng heb gehost. Het werd er in gegoten: White is beautiful! Ook mijn Indische grootmoeder bezwoer me om later met een Hollander te trouwen.

Theodoor Holman

Na dat Sinterklaas-incident had ik me voorgenomen, zo klein als ik was, om wél wat te bereiken. Na de oorlog ging ik Indisch recht studeren in Utrecht. Daar heb ik in 1947 gedemonstreerd voor het behoud van Nederlands-Indië. Maar in december 1949 was onze kolonie weg! In Utrecht studeerden veel mensen uit Indië, de meesten van ons hebben later keihard aan de opbouw van Nederland meegewerkt. In Utrecht heb ik ook mijn tweede moment van discriminatie beleefd. Ik leerde daar een heel knappe medestudent kennen: Tom, uit Laren. Hij reed op een motorfiets,

had zijn eigen privé-vliegtuigje. We waren smoorverliefd.

Toen hij eens bij mij thuis was, zag hij het portret van mijn moeder. De keer daarop vertelde hij me dat het nooit iets zou worden tussen ons, dat hij me na die dag niet meer kon zien. Zijn moeder had verordonneerd dat het nooit iets kon worden met een Indisch meisje. Dat voelde als een dolkstoot. Toen besloot ik dat ik niet in dit land wilde wonen. Ik ben naar Parijs gegaan en wilde gaan werken bij de Unesco, het begin van een lang internationaal avontuur. Ik ben in de tijd van McCarthy in Amerika geweest en ik heb de segregatie gezien in Atlanta, ik ben in Frankrijk naar de armste wijken gereisd, samen met een communistische vakbondsleider. Al die ervaringen hebben me gevormd. Ik word strijdvaardig van discriminatie en onrecht.

Rond 1960 werd ik lid van de VVD. In de jaren zeventig richtten we het ICTO op, het Interkerkelijk Comité Tweezijdige Ontwapening, als tegenhanger van het IKV. De Russen moesten toch ook ontwapenen? Jim Janssen van Raay was voorzitter. Ik was vice-voorzitter.

Wat ik wil, is dat mijn kinderen wereldburgers zijn. Bewust van hun eigen geschiedenis én die van anderen. Mensen die zeggen dat ze niet gevormd zijn door het verleden, dat vind ik zo'n onmogelijke zaak. Hier in Nederland loopt men weg voor het koloniale verleden. Op de internationale school in Nederland leert mijn kleinkind meer over het kolonialisme en over Indonesië dan op een gewone school, heb ik ontdekt. Ik had een Indo-vriend in Indië, die is getjintjand tijdens de bersiap, omdat hij een Hollandse vlag wou hijsen over de demarcatielijn, in pemoeda-gebied dus. Hij wou stoer zijn, we hadden hem nog gewaarschuwd. Ik kreeg daar zo'n buikpijn van. Wie weet hier nog van de bersiap?

Indo's zijn gehersenspoeld met het Hollandse, ze zien het zelf niet. Ik ontmoette op een pasar malam laatst een vrouw, ik zag meteen dat ze Indisch was, dat voel ik. Ik zei tegen haar: "Wat gezellig om weer iemand uit de Gordel van Smaragd te ontmoeten!" Ze zei: "Ik ben Belgisch. Mijn ouders komen wel uit Nederlands-Indië, maar ze waren allebei Nederlander." Ze vertelde dat ze president was van een internationale organisatie. Ik nodigde haar uit voor een seminar van de Indonesische ambassade, maar nee, ze kon niet komen. Later had ze een gemeenschappelijke kennis verteld dat ze daar nou echt niets mee had, met zulke mensen...

Als je zoals ik in een kamp hebt gezeten, wil je alleen nog maar harmonie, geen haat en bitterheid. Ik kan niet tegen verdeeldheid zaaien, zoals wordt gedaan door de charismatische PVV-leider, die gekweekt is in de VVD. Ik kan niet tegen het aanvallen van mensen, dat heb ik te vaak meegemaakt. Ik heb geleerd van vroeger. De koloniale geschiedenis is zo belangrijk, er moet meer kennis over komen. Daarmee kunnen we de minderheidsgroepen in dit land iets aanbieden.'

Theodor Holman (56) is schrijver, radiopresentator en columnist. Zijn laatste roman heet Tjon (2007), over een jongen die niet opgewassen blijkt tegen het Indische oorlogstrauma van zijn ouders.

'Ik ben altijd redelijk links geweest, tot de moord op Theo van Gogh. Ik was een sociaal-democraat. Nu noem ik mezelf een anarcho-liberaal – ik vind rechts een verkeerde term. Ik voelde me ook een geëngageerd kunstenaar. Maar ik kijk kritisch naar mijn eigen engagement, dat hangt als het ware van het seizoen af. Wat er met de Indische gemeenschap is gebeurd, is natuurlijk zeer onrechtvaardig. De boosheid daarover kreeg ik al jong

mee. Maar tegen die boosheid heb ik me ook weer afgezet. Ik kreeg mee dat ik trots moest zijn dat ik een Indo was. Later merkte ik dat je het daar niet ver mee schopte. Tjalie heeft laten zien: niet assimileren, wel integreren. Hou alles binnenskamers! Dat vind ik nog steeds een mooie boodschap. Door Tjalie ben ik opgevoed. Als mensen mij vragen naar mijn identiteit, dan zeg ik: "Ik ben Amerikaan."

Toen de Indo's naar Holland kwamen, voelden ze zich verhevener dan de Nederlanders. Ze voelden zich beleefder, ze waren beschaafder, ze hadden een betere keuken. Maar Nederlanders waren blanker.

Wieteke van Dort

Over identiteit en vervreemding kan ik niets zeggen. Je keuzemogelijkheden in het leven zijn even groot, of je nu verwarring over je identiteit hebt of niet. Afkomst zegt mij niets, niets over gedrag of politieke keuzen. Wanneer ben je trouwens nog Indisch? Wat ik wel zie, is dat Wilders moeilijk doet over zijn Indisch-zijn. Net als Dick Berlijn, die is nota bene generaal... en Indisch. Weet niemand!

Ik geloof meteen dat Indische Nederlanders een conservatieve groep waren. Ze kwamen uit Indië en wilden behouden wat er te

behouden viel. Dat zag je ook in het blad Tong-Tong, dat had een heel behoudende mentaliteit, waardoor ik het verschrikkelijk vond om te lezen, afschuwelijk. Mijn ouders – mijn vader was Indo, mijn moeder totok – zie ik als intellectuelen, die waren niet conservatief. Mijn vader was een Indisch bestuursambtenaar. Aan hem werd gevraagd: "Waarom zat jij niet bij de NSB?" Onder Indo's zijn veel Wilders-aanhangers, daar ben ik van overtuigd.

Vanaf het begin wilde ik niet bij de Indische schrijvers ingedeeld worden. Altijd dezelfde, ik werd er gek van. Ik kwam zulk náár proza tegen. Ik ben een oorlogsauteur! Ik weet niets van zaken als identiteit. Oké, de typische Indo? Dat is een jongen van 23 jaar met een elektrische gitaar, hij heeft een Marshall-versterker en hij speelt rocknummertjes. Verder heeft hij een leren jasje, houdt hij van grote auto's en rookt hij Marlboro. Hij praat de ene helft van de tijd over muziek en de andere helft van de tijd over eten. Eten is toch het enige wat overgebleven is?

Er is zoveel weggestopt. Er is zo enorm veel kennis uit Indië verloren gegaan, vooral kennis over de islam. Snouck Hurgronje, de grote internationale islamkenner, wie heeft er hier van gehoord? Al die kennis over hoe je met de islam moet omgaan, had nú toegepast kunnen worden. Ik verklaar die onwetendheid uit het feit dat er alleen maar slecht over het kolonialisme wordt gedacht.

Het woord alleen al moet je diep haten, je moet dan denken aan executies, aan gruwelen... Maar het kolonialisme was ook een ontwikkelingsmodel. Ik weet dat het gevaarlijk is om te zeggen, maar ik denk dat het koloniale model, naast de onderdrukking, ook goeie punten heeft gehad. Als ik dit soort dingen zeg, krijg ik altijd te horen: "Zitten er ook goede kanten aan het fascisme?"

Sinds de onafhankelijkheid is alles achteruitgegaan in Indonesië. De bruggen stortten in, de laatste Nederlandse gebouwen zijn sinds de recente aardbeving weg. En hier is het Indische verleden verkitscht, het is Marken en Volendam geworden. Alleen het leuke mag voortbestaan.

Mijn vader was ook islamoloog. Hij las Arabisch en hij vertelde over het grote verschil tussen het Christendom en de islam, die hij zag als een gewelddadige ideologie. Niet als een achterlijke religie, maar wel als politiek gevaar. Dat zie ik ook zo, door het antisemitische, de grootheidswaan en ook de moordzucht van de islamitische leer... anti-homo, anti-vrouw. Mijn vader had achteraf gelijk. Ik heb niets met religie, maar met de islam wel het minst, die is weerzinwekkend. Tegen de mensen heb ik trouwens niks, ze mogen eruitzien zoals ze willen, dat vind ik allemaal prima. Daarin verschil ik van Wilders. Ik wil eigenlijk niet op hem stemmen, maar wat blijft er nog over?

De integratie van Indo's is voor zover ik weet goed geslaagd, ze zitten nu dus ook in de politiek! Van oudsher zitten ze ook in het leger en de financiële wereld, op het pluche van de samenleving. Indo's maken zich alleen niet als zodanig bekend. Als mij wordt gevraagd: ben je Indo?, vind ik dat een vervelende vraag, omdat ik niet altijd goed weet wat mijn gesprekspartner daarmee wil suggereren. Welke betekenis geef jij daaraan? denk ik dan. Hij kan van alles denken – treinkaper... Ik zeg altijd: ik ben Nederlands en heb een Nederlands paspoort. Dan houden ze op te vragen of ik Indo ben. Ik snap Wilders wel, dat hij zijn afkomst wil verbergen. Als hij beleid wil voeren waarin het niet altijd wenselijk is om vreemdelingen toe te laten, is het niet handig als tegen hem gezegd kan worden: je bent een Indo, je bent niet raszuiver. Ik weiger om te denken langs etnische lijnen. En

bij de vraag: ben jij Indo?, weet je nooit of mensen redeneren volgens etnische lijnen in plaats van culturele of historische.' Wietke van Dort (66) is actrice, zangeres en theatermaakster, ook bekend als de Indische 'Tante Lien' die in de jaren zeventig en tachtig een aantal Late Late Lien Shows presenteerde op televisie. Van Dort werkt nu aan de televisieserie De atlasvlinder, een cultureel programma over de Gordel van Smaragd.

Peter Bouman

'Dat Indische mensen conservatief zijn, dat begrijp ik. Toen er een tijd terug veel asielzoekers naar Nederland kwamen, kreeg ik zoveel brieven van mensen. Van Indischen. Ze waren verontwaardigd en geschrokken dat die asielzoekers, Tamils waren het geloof ik, van alles zomaar kregen: een huis, geld, werk. Zij waren hier heel anders onthaald, terwijl zij Nederlanders waren.

Dus die mensen waren erg boos op de regering. Boos en teleurgesteld. "Tante, u moet daar wat aan doen!" vroegen ze me in die brieven. Ik heb iedereen teruggeschreven dat ik daar niets aan kon doen. Dat de tijden veranderd zijn, de omstandigheden anders. Ook kreeg ik brieven van mensen die bang zijn voor Marokkanen en die het verschil benadrukken: "Wij zijn Nederlanders."

Ik heb altijd brieven gekregen van Indische mensen die problemen hadden, zich niet begrepen voelden. Duizenden brieven. Maar sinds 1992 lukt het me niet meer om alles goed te beantwoorden. In dat jaar overleed mijn moeder. Zij hielp me altijd met antwoorden, ze kon zaken goed uitleggen: dat er een andere regering was, dat er een andere tijd was aangebroken. Ik was een soort Ombudsman voor Indische mensen. Nu krijg ik veel e-mails met problemen, vaak over sterfgevallen, ook van Hollanders.

Mensen waren vroeger wel eens boos dat ik aan het VARA kinderprogramma "J.J. de Bom voorheen De Kindervriend" meedeed. Vanuit Indische kringen werd me wel gevraagd of ik per se bij de VARA programma's moest maken. Het is waar dat de meeste fans van Tante Lien bij de AVRO zaten, en daar ben ik uiteindelijk ook terechtgekomen. Bij de VARA moest ik voor de Late Late Lien Show elke opmerking, elk detail van tevoren overleggen met de regie. Ik had ook enorm m'n best moeten doen om überhaupt een Indisch programma te mogen maken.

Ik kreeg bij de VARA te maken met dingen die niet mochten, misschien was het censuur. Zo moest ik bijvoorbeeld Het lied van de schuld uit het programma halen. Dat was voor mij en voor veel anderen een erg belangrijk lied. Dat ging over de backpay, de nooit uitbetaalde Indische pensioenen en salarissen uit de oorlog, over het grote onrecht dat Indische mensen is aangedaan. Dat mocht niet. Ik heb erom gehuild! Toen kwam er een compromis: ik mocht één couplet van het lied ten gehore brengen. Niet meer.

In een latere uitzending werd ik min of meer gedwongen om een lied te laten horen van Odile Janse, dat heette Baboe Ona, over de uitbuiting van een baboe

in Indië, een soort aanklacht eigenlijk. Dat lied wilde ik helemaal niet in mijn show. Want zo wás het niet, vroeger in Indië, met de bedienden. Die werden niet uitgebuit. Uiteindelijk kreeg ik voor elkaar dat ik commentaar op het lied mocht leveren in het programma. Dat was dan het compromis.

In die tijd waren veel Indischen trouwens nóg kwaad vanwege de uitzending van Indisch ABC (een VARA-documentaire reeks uit 1970 over het leven in Nederlands-Indië – red.), waarin de Indische Nederlanders zo totaal vals en verknipt werden neergezet. Ik vond dat schandelijke programma's.

Er is zo veel onwetendheid bij Hollanders en zo weinig begrip. Tijdens de Japanse bezetting werd mijn vader gedwongen om door te werken op de suikerfabriek, dat móest van de Japanners. Een familielid in Holland noemde hem daarom een collaborateur. Collaborateur...! Pa is nota bene later in de Bersiaptijd vermoord. In Nederland weet niemand hoe de Indonesiërs hebben vermoord en gemarteld. Foute soldaten van Nederlandse zijde zijn voor de krijgsraad geweest en gestraft, maar aan de Indonesische kant is er niets aan gerechtigheid gedaan. Mijn broer van tachtig heeft het opgegeven hierover nog iets uit te leggen aan Hollanders. Hij zegt: "Ze begrijpen het nooit, ze willen het niet begrijpen."

Ik ken een oudere Indische man die bij het KNIL heeft gediend. Hij kon niet zonder ruzie met zijn kinderen en schoonzoon praten over zijn diensttijd. Hij werd uitgemaakt voor koloniaal. Als heel jonge soldaat had hij executies moeten uitvoeren onder Westerling. Dat was op verzoek van de dorpshoofden, die te lijden hadden van plunderende criminele bendes. Die criminelen waren door de Japanners losgelaten uit de gevangenis, om plaats te maken

voor krijgsgevangenen. Maar wat weet zo'n schoonzoon ervan? Je zou op z'n minst interesse mogen verwachten in de andere kant van het verhaal.

Veel mensen keken zaterdagavond trouw naar de Late Late Lien Show, ook Hollanders. Het is waar dat sommige Indische mensen het programma niet konden waarderen. Vanuit bepaalde Indische kringen, bijvoorbeeld rond het blad Moesson, werd ik gewantrouwd. Ze vonden dat ik door mijn programma te veel "macht" had over de Indische gemeenschap. Ze hadden moeite met het Indische accent, dat ik dat zo benadrukte. Maar dat moest wel!

Vroeger mocht je niet Indisch zijn, je kon dat beter niet laten blijken. Nu wordt dat gelukkig minder. Het kolonialisme in Indië was heel anders dan waar dan ook. Er was eens een Indischman die tegen een Amerikaan daarover zei: "Jullie hebben Amerika gekoloniseerd en wij hebben Indië gekoloniseerd. Vroeger waren er zoveel indianen en zo weinig Indonesiërs. En nu: bijna geen indianen en zo veel Indonesiërs."

Dat is toch zo? Al die spoorlijnen die zijn gebouwd, die ziekenhuizen, scholen en fabrieken, maar ook zoveel adat-studies, al die kennis. Er is zoveel opgebouwd. Indië kun je niet vergelijken met andere koloniën, omdat er direct een vermenging plaatsvond van de bevolkingsgroepen, veel Nederlanders huwden met Indonesische vrouwen. Vroeger was het rustig in Indië, alles ging samen: Christenen en moslims leefden vreedzaam naast elkaar. Dat vind ik jammer, dat dat weg is."

Peter Bouman (55) is medewerker van de Indische welzijnsstichting Pelita en coördinator van het Indisch Netwerk, een Indische sociëteit op los-vaste basis. Hij verzorgt ook de Nieuwsbrief, een digitale update met Indische nieuwtjes, gebeurtenissen en publicaties.

'In de jaren tachtig was ik extreem links. Ik nam deel aan de kraakbeweging en harde acties, wilde principieel niet bij de overheid of het bedrijfsleven werken. De Indo's om me heen in die tijd waren erg burgerlijk, mavo-types en kantoorklerken. Zo wilde ik niet worden.

In de kraakbeweging was veel solidariteit en autonomie, je kon overal terecht, je kreeg overal hulp. Totdat de punkers kwamen. Toen merkte ik dat ik niet zo tolerant was. Ze vernielden en verstoorden wat wij hadden opgebouwd, muren zaten onder de graffiti. Ze stalen ook. Ik vond dat vreselijk. Hoewel mijn huisgenoten toegeeflijk waren, joeg ik ze het pand uit. Toen kreeg ik van sommigen te horen dat ik burgerlijk was, niet anti-autoritair

Als krakers waren we betrokken bij het emanciperen van Turken en Marokkanen, vanuit mijn Indische achtergrond vond ik dat ik daaraan een speciale bijdrage kon leveren. Ik ging aan het werk met Surinamers, we haalden bijvoorbeeld James Baldwin naar de Bijlmer. Uiteindelijk heb ik mijn eigen clubje activisten verzameld, daar zaten ook Indische mensen bij. We voerden antiracistische acties uit waarmee we de landelijke kranten haalden, zeg maar. Het was vooral anti-Janmaat, anti-Centrumpartij. Ik voelde me steeds vaker een eenling vanwege mijn achtergrond en kleur, bijvoorbeeld bij het opzetten van het krakersblad Bluf! Met stenen gooien bij acties keek ik ook altijd uit, want ik was die ene donkere, weet je wel – herkenbaar.

Pas toen ik in 1990 bij een Indische welzijnsorganisatie ging werken kreeg ik een compleet ander beeld van de multiculturele samenleving. Ik moest buurten in waar ik zelden was geweest, zoals de verloederende tuinsteden in Amsterdam-West. Daar woonden van oudsher veel Indischen. Door de gezinshereniging stroomden die wijken vol met Turken en Marokkanen.

Ik maakte heel vervelende dingen mee op straat: werd niet teruggegroet, kreeg een grote bek van kinderen, vriendinnen werden voor hoer uitgemaakt. De Indische ouderen die ik moest bijstaan hadden het heel erg moeilijk in die buurten, er was constant rotzooi op straat, brutaliteit. Soms was er ook sprake van bedreiging. "Dáárvoor hebben we Nederland toch niet opgebouwd?" – die vraag kwam steeds weer terug. Ze voelden zich onveilig.

De oude generatie heeft een ingebouwde angstreflex, veroorzaakt door de *bersiap*, men is bang dat dingen uit de hand lopen als moslims in groepjes bij elkaar zijn. Als mijn cliënten groepjes luidruchtige Marokkaanse jongens zien, denken ze aan de pemoeda's die genadeloos mishandelden en moordden, vooral Indo's.

Ook is er de frustratie over hun eigen komst naar Holland, die ze vergelijken met de ontvangst van asielzoekers. Zij moesten alles wat ze hadden geleend van de overheid tot de laatste cent terugbetalen. Zij moesten met ik weet niet hoeveel mensen op twee kamers wonen. Maar asielzoekers

kwamen in een gespreid bedje terecht!

Mijn beide ouders zijn Indisch, ik heb een Javaanse grootmoeder. Vanuit de Indische achtergrond ben je gewend dat je op je kleur wordt beoordeeld. Mijn moeder werd vroeger elke keer als laatste geholpen door de melkboer. Altijd. Daar was ik als vijfjarige al boos over. Maar in Twente, waar ik ben opgegroeid, leerden de Indische mensen hun kinderen: "Maak je *bangsa* niet verlegen." Hetgeen betekende dat je schoon naar de kerk ging, dat je netjes at, dat je niet vloekte of gilte op straat. Je moest zo Hollands mogelijk zijn.

Door je goede rapport op school liet je als jongen zien dat je daaraan meewerkte. Dit herken ik niet terug bij Marokkanen. Die worden niet gecorrigeerd. Dat ik me daaraan erger, associeer ik met een soort rechtsheid in mijzelf. Marokkanen mogen liegen van hun godsdienst, dat zit in hun cultuur. Bij Indischen gaat het om fideelheid en oprechtheid – dat heb ik van mijn ouders meegereggen.

Ik stem denk ik niet op Wilders, zijn invalshoeken zijn me te smal. Wel goed vond ik zijn grap over de hoofddoekjesbelasting. Je voelt je toch niet gelukkig als je in een tram zit met alleen maar hoofddoekjes? De ene is de andere niet, dat weet ik ook wel, maar het is voor mij hoe dan ook een teken van afgeslotenheid, van niet-communiseren.

Nu ik m'n haar heel kort draag, ben ik soms bang dat de mensen me aanzien voor Marokkaan. Dat

had ik vroeger niet. Ik merk dat vrouwen hun tasjes vastklemmen als ik langslow. Ook toeristen doen dat, in m'n eigen buurt nota bene. Mensen willen niet naast me zitten in de tram. Dat gebeurde vroeger nooit. Dat vind ik erg.'
(De Groene Amsterdammer)

Woordenlijst

srèt-srèt – ietwat aarzelend, bijna onderdanig lopen

adat – Indisch gewoonterecht, dat werd toegepast door koloniale bestuursambtenaren

baboe – 'nanny' voor de kinderen, tevens hulp in de huishouding

backpay-kwestie – na de oorlog weigerde de Nederlandse regering

de achterstallige salarissen en pensioenen van krijgsgevangenen

Indisch overheidsperoneel uit te betalen. Alle andere geallieerde

overheden hebben dat wel gedaan Door deze pertinent volgehouden

weigering kwamen vele mensen uit Nederlands-Indië in armoede terecht

bangsa – volk

bersiap – gewapende opstand van jonge, politiek en/of crimineel ge-

motiveerde Indonesiërs, de zogenaamde pemoeda's, die plaats-

vond vlak na de Japanse capitulatie op 15 augustus 1945. Er ont-

stond toen een machtsvacuüm, dat vooral voor duizenden Indo's noodlottig bleek

getjingtjand – met klewangs (kapmessen) in stukken gehakt

djago – haantje, macho

KNIL – Koninklijk Nederlands Indisch Leger

zoekt donateurs

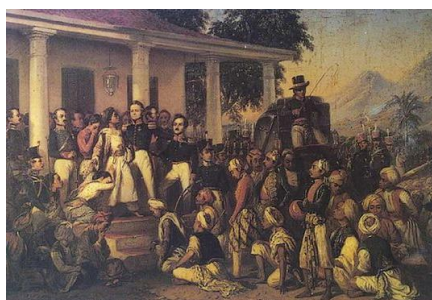
Het Indisch Platform behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse regering

Stichting Het Indisch Platform - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag

Bankrek. nr. NL84 INGB 0088 3644 67 t.n.v. Indisch Platform

Kris Prins Diponegoro terug in Indonesië

De Java-oorlog, 1825 tot 1830, werd vanaf Javaanse zijde aangevoerd door prins Diponegoro. Binnen korte tijd wist de prins een massale opstand tegen het Nederlands-Indische bestuur te organiseren. Aanleidingen voor deze oorlog waren divers. Er speelde al enige tijd een opvolgingskwestie aan het hof van Djokjakarta, een gebied op Java dat door plaatselijke vorsten werd geregeerd. Het Nederlandse gouvernement had toezeggingen aan Diponegoro gedaan, maar maakte deze niet waar toen de opvolging nabij was.

De gevangenneming van prins Diponegoro door luitenant-generaal De Kock, 1857, gemaakt door de Javaanse schilder Raden Saleh.

Maar er was meer aan de hand, de Javaanse adel werd zonder vorm van overgang niet meer toegeestaan geld te innen voor de verhuur van hun landerijen, een privilege dat nog door gouverneur generaal Daendels was ingevoerd. Die landverhuur had eerder veel nadelige gevolgen voor de bevolking gehad, maar door de regeling nu abrupt af te breken leden de vorsten schade. Een derde aanleiding die dikwijls wordt genoemd had te maken met aanhoudende droogte met misoogsten en onrust onder de bevolking tot gevolg.

De gevangenneming van prins Diponegoro

De prins stookte de onrust op en maakte er een godsdienstoorlog

van, die onder grote delen van de bevolking aanhang vond. Hij beviel de districtshoofden in het vervolg geen belasting meer te betalen. Het geld diende gebruikt te worden om de Christenen van het eiland te ontdoen en hen die de islam niet omarmden, te vermoorden. De opstand, en met name de massaliteit ervan, kwam voor het Nederlandse gouvernement enigszins als een verrassing. Luitenant-generaal De Kock werd naar de Vorstenlanden gestuurd om de onlusten direct de kop in te drukken. Dat bleek een foute inschatting. De oorlog zou maar liefst vijf jaar duren en vele duizenden het leven kosten, volgens schattingen 200.000 Javanen; aan Nederlandse zijde sneuvelen 15.000 militairen. Nederlagen aan beide kanten en mislukte onderhandelingen om de strijd te beëindigen maakten dat de strijd zich eindeloos voort-sleepte. Pas eind 1829 werd duidelijk dat de Javanen het onderspit delfden. Op 9 februari 1830 gaf Diponegoro de strijd op.

Minister Ingrid van Engelshoven, met de Indonesische ambassadeur I Gusti Agung Wesaka Puja en de directeur van het Nationaal Museum van Wereldculturen Stijn Schoonderwoerd met de kris. (Foto: Freek van den Bergh/ Ministerie van OCW)

Het is echter iets minder netjes gegaan als het lijkt. Onder het mom van een uitnodiging tot onderhandeling over de precieze beëindiging van de oorlog, en een beloofde vrijgeleide ongeacht de uitkomst, was de prins naar

het residentshuis te Magelang gekomen. Er werd inderdaad onderhandeld, zo'n drie uur lang, maar van een vrijgeleide was na de gesprekken geen sprake. De prins werd gevangen genomen en verbannen. (Martine Gosselink, hoofd afdeling Geschiedenis van het Rijksmuseum, 2012)

Kris van prins Diponegoro terug in Indonesië

Namens de Nederlandse regering heeft minister Van Engelshoven van OCW (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) afgelopen week een kris teruggeven aan Indonesië die eigendom is geweest van de Indonesische opstandelingenleider prins Diponegoro (1785-1855). Als leider van het verzet tegen het Nederlandse bestuur werd hij tijdens de Java-oorlog in 1830 gevangengenomen. Zijn kris werd lange tijd als vermist beschouwd, maar is nu teruggevonden. Onderzoek in de collectie van Museum Volkenkunde toonde aan dat de dolk eigendom was van Diponegoro. De kris, een soort dolk, werd in 1831 door kolonel Cleerens geschonken aan koning Willem I. Daarna werd hij ondergebracht in het Koninklijk Kabinet van Zeldzaamheden. Bij opheffing

van deze instelling in 1883 werd de collectie verdeeld over verschillende musea in Nederland. Daarbij ging veel informatie over de objecten verloren, ook welke van de krissen die werden overgedragen aan Museum Volkenkunde in Leiden van prins Diponegoro was geweest. Maar als gevolg van recent onderzoek van dat museum, waarbij ook Indonesische experts waren betrokken, werd de kris alsnog geïdentificeerd.

Afspraken

Een comité van Nederlandse en Indonesische experts maakte in 1975 afspraken over het overbrengen naar Indonesië van cultuurogoederen die gerelateerd zijn aan historisch belangrijke personen. In dit kader gingen eind jaren zeventig verschillende objecten van prins Diponegoro terug, zoals een speer en een zadel. De bewuste kris was toen echter al zoek en kon daarom

niet worden teruggegeven. Op basis van de afspraken uit 1975 heeft minister Van Engelshoven besloten om de kris, die onderdeel is van de Rijkscollectie, over te dragen aan Republiek Indonesië. De minister: "Ik ben blij dat grondig onderzoek, onderschreven door Nederlandse en Indonesische experts, duidelijk heeft gemaakt dat dit de kris is waar zo lang naar is gezocht. Nu is deze kris weer terug in het land waar hij thuishoort: Indonesië".

Reparatie van iPhone, iPad en Android. Snel, vakkundig en redelijk geprijsd.
Klik [hier](#) voor de aanbieding. Borca-Online / BorcaDen webshop

Borca Online
Computer Service

Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

(advertentie)

Geweld en racisme inherent aan koloniale geschiedenis

Door: Sander van Walsum

"Dat geweld en racisme vaste bestanddelen zijn van de koloniale geschiedenis is niet een moreel maar een wetenschappelijk gegeven"

In een interview met Sander van Walsum vertelt Hoogleraar Gert Oostindie over een thema waar veel Nederlanders niet aan willen: "Het is knap lastig een verhaal te vertellen waarin de trots op Rembrandt de schaamte over de slavernij niet in de weg staat". "Talloze welkenkende mensen hebben de koloniale verhoudingen nooit ter discussie gesteld. Wie zegt

dat u of ik verstandiger had geoordeeld?"

De vraag wat de historische betekenis is van 1 juli, zal door de meeste Nederlanders met een glazige blik worden beantwoord. De afschaffing van de slavernij op deze dag in 1863 is niet in het collectief geheugen opgeslagen. De nationale herdenking, bij het slavernijmonument in het Amsterdamse Oosterpark, zal een overwegend zwarte aangelegenheid zijn. En toch, zegt historicus Gert Oostindie, worden de thema's kolonialisme, slavernij en slaven-

handel niet langer genegeerd. 'Dat geweld en racisme vaste bestanddelen zijn van de koloniale geschiedenis is geen moreel maar een wetenschappelijk gegeven. Zes miljoen vermoorde Joden vormen een ijkpunt in de geschiedenis; hetzelfde geldt voor de 12,5 miljoen Afrikanen die als slaaf zijn verhandeld. Dit zijn nu eenmaal de feiten.'

Het klinkt vanzelfsprekend, maar dat is het niet. Getuige alleen al het feit dat aan de honderdste verjaardag van de afschaffing van de slavernij, in 1963, in Nederland

op geen enkele wijze aandacht werd besteed – afgezien van een optocht van Surinaamse vrouwen in klederdracht in de binnenstad van Amsterdam. En aan de onthulling van het Nationaal Slavernijmonument, in 2002, ging een debat vooraf met als inzet: is de afschaffing van de slavernij niet een te particuliere gebeurtenis om een nationaal monument te rechtvaardigen?

Uit de onthulling zelf bleek ook enige onwennigheid in de omgang met het slavernijverleden: witte en zwarte hoogwaardigheidsbekleders werden door hoge schotten van het Surinaamse en Antilliaanse publiek gescheiden. De media gaven bij voorkeur hooggeleerde deskundigen, zoals Gert Oostindie, het woord. 'Een Nederlandse professor werd geloofwaardiger gevonden dan een Surinaamse of Antilliaanse activist. Dat is nu gelukkig wel voorbij. In die zin is er in relatief korte tijd echt veel veranderd.'

Dat debatten rond kolonialisme en slavernij aanleiding geven tot ruzies en verdachtmakingen doet daar niets aan af, zegt Oostindie – hoogleraar koloniale en postkoloniale geschiedenis, en directeur van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV) in Leiden. Zo vormt hij zelf geregeld het mikpunt van activisten die hem feitelijk het recht ontzeggen om zich als witte man met hun geschiedenis bezig te houden. Hij is weggezet als 'kleurontkennende racist', die met zijn wetenschappelijke benadering van de materie de verwerpelijkheid van slavernij zou miskennen. 'Een typisch koloniale reflex', aldus zijn critici.

Tijdens een rondetafelgesprek op het NIOD, eind januari, eisten zij dat Oostindie niet verder betrokken zou zijn bij het onderzoek naar de dekolonisatieoorlog in Indonesië. 'Natuurlijk is het onaangenaam als je deskundigheid in twijfel wordt getrokken.

Tegen het verwijt 'je komt uit een koloniale context' kan ik mij ook moeilijk verweren. Maar als ik eerlijk ben, heb ik ook wel begrip voor de frustratie van deze critici dat een thema dat voor hen zo belangrijk is in Nederland zo laat en met zoveel tegenzin is erkend als onderdeel van onze nationale geschiedenis.'

Gert Oostindie. Foto: © Jiri Büller

In hoeverre zijn de emoties van activisten relevant voor u, als wetenschapper?

'Ik neem ze serieus. Ook als wetenschapper moet je je ervan bewust zijn dat we in een bepaalde tijd en context leven, en dat die van invloed zijn op de manier waarop we naar het verleden kijken. Niemand is onbevangen. Maar dat neemt niet weg dat we als onderzoekers de plicht hebben het verleden, inclusief de geschiedenis van kolonialisme en slavernij, rigoreus en volgens gangbare wetenschappelijke methoden te onderzoeken. Dat Nederland niet los is te zien van zijn koloniale geschiedenis is daarbij geen morele, maar een wetenschappelijke vaststelling.'

Die rigoureuse wetenschappelijke methode heeft geleid tot de conclusie dat slavernij in 1770 [goed was voor zo'n 5 procent van ons nationaal inkomen](#).

'Je kunt erover twisten of dat veel is of weinig. Maar de vaststelling dat het hele systeem niet zo winstgevend was als vaak wordt gedacht, doet niets af aan het feit dat men in de 17de en 18de eeuw zonder scrupules investeerde in slavenhandel en slavernij in de hoop goud geld te verdienen. Dat dit resulteerde in gruwelijk leed van Afrikanen, daarbij werden hoegenaamd geen ethische kanttekeningen geplaatst.'

Tezelfdertijd was slavernij in de Republiek der Zeven Verenigde Provinciën verboden.

'Nou ja, laat in de 18de eeuw en onder veel voorwaarden. De lijn tussen slaaf en zwarte page was flinterdun. Ze werden mooi aangekleed, zodat hun eigenaren met hen konden pronken. Tot het begin van de 18de eeuw geldt dat als er al sprake was van een debat over de toelaatbaarheid daarvan, het uitsluitend ging over: kan het hier wel? Dat het daar, in de overzeese gebiedsdelen, gebeurde, vonden vrijwel alle betrokkenen oké. Heel erg hypocriet allemaal.'

Kennelijk heeft die dubbelhartigheid lang nageijld.

'Zeker, en we weten daar nog altijd geen goed raad mee. Dat kwam bijvoorbeeld tot uiting bij de grote VOC-herdenking in 2002. Daar werd een mooie bijeenkomst met hooggestemde woorden aan gewijd in de Ridderzaal, in de aanwezigheid van de koningin, de minister-president en andere hoogwaardigheidsbekleders. Drie maanden later gaven dezelfde prominenten cachet aan de opening van het slavernijmonument. Eerst werd gejubeld en daarna werd het boetekleed aangetrokken. Er werden twee verhalen verteld die één geheel zouden moeten vormen.'

Met dat ene, coherente verhaal lijkt het nog niet zo te lukken.

'Iedere natie heeft de neiging om een verhaal over zichzelf te fabriceren dat vooral fijn en inspirerend is. Wie het over die zogenoemde schaduwkanten wil hebben, wordt al snel van spelbederf beticht, en dan worden de hakken in het zand gezet. Het antwoord is niet: het mooie verhaal voor het lelijke verruilen. Dat is ook niet bevorderlijk voor de cohesie van een land waarvan de samenstelling in de laatste decennia ingrijpend is veranderd. Maar natuurlijk is het knap lastig een verhaal te vertellen waarin de trots op Rembrandt de schaamte over de slavernij niet in de weg staat.'

Maar hoe kun je een verbindend verhaal vertellen over, bijvoorbeeld, de oorlog in Indonesië?

'Door niet op te treden als een soort inquisiteur die over het verleden praat als een poel van fouten en misstanden van de anderen. Twee jaar geleden werd mij gevraagd een toespraak te houden voor Indië-veteranen. Die uitnodiging verraste mij enigszins, omdat ik kort tevoren een zeer kritisch boek (*Soldaat in Indonesië* (2015), red.) had geschreven over het optreden van het Nederlandse leger in Indonesië.

Om onaangenaamheden te voorkomen, heb ik tevoren met een aantal veteranen gesproken. Ik zei: jullie komen straks bij elkaar om vijfduizend gesneuvelde kameraden te herdenken. Dat begrijp ik goed, ik ben erbij, maar ik wil in mijn rede ook de ruim 100 duizend Indonesiërs noemen, die tijdens het conflict zijn gedood. Daar hadden ze geen enkel probleem mee. Ik wil zeggen: als je geen veroordelende positie inneemt, roep je ook minder tegenkrachten op.'

Misschien niet bij de veteranen, maar wel bij activisten die u verwijten te begripvol te zijn tegenover de Nederlandse militairen.

'Dat is mij inderdaad kwalijk genomen, dat ik in het boek op zoek ging naar de motieven van mensen die over de schreef gingen. Die voerden daar allerlei verklaringen voor aan: dat ze bang waren, dat ze omgebrachte kameraden wilden wreken, noem maar op. Mijn critici zeggen dat je je dan identificeert met de daders, maar dat doe ik niet. Ik probeer mij te verplaatsen in het gedrag van mensen onder ongewone omstandigheden.

Slavernij monument Oosterpark, Amsterdam. Ontwerp: Erwin de Vries.

Ik wil weten waarom Nederlanders toen in Indonesië gingen vechten en waarom velen echt meenden dat de Indonesiërs wilden dat zij daar bleven. Daarbij wil ik niet vervallen in de makkelijke conclusie dat al die Nederlanders enorme stommingen waren. Dat was nu juist het hele punt: talloze weldenkende mensen hebben de koloniale verhoudingen nooit ter discussie gesteld. Wie zegt dat u of ik verstandiger had geoordeeld?'

Hoe komt het dat deze thema's pas nu in de belangstelling staan?

'Mede door de postkoloniale migraties naar Nederland. Er leven hier nu veel mensen die kunnen zeggen: wij zijn hier, omdat jullie daar waren. Zij brachten de koloniale geschiedenis letterlijk thuis, bij ons. En die groepen zijn allang voldoende geïntegreerd om een politieke lobby te kunnen voeren, ook om de andere Nederlanders ervan te doordringen dat die koloniale geschiedenis van ons allen is.

Kenmerkend voor het belang van die lobby is het feit dat voormalige koloniale machten als Spanje en Portugal vrijwel niets doen aan de herdenking van de slavernij. Hoe dat komt? Ze hebben geen noemenswaardige Caraïbische gemeenschap die hen met dat verleden confronteert.'

Maar het verleden van Surinamers en Antillianen is weer heel anders dan dat van mensen met wortels in voormalig Nederlands-Indië.

'Dat maakt de omgang met het koloniaal verleden inderdaad extra ingewikkeld. Voor mensen uit de Caraïben, vaak de nazaten van Afrikanen, is weinig goeds te vertellen over kolonialisme. De Indische gemeenschap, die in omvang veel groter is, was juist door en door verbonden met de koloniale samenleving. Indische Nederlanders, en ook Molukkers, raakten met de dekolonisatie vooral iets kwijt: een cultuur en een vaderland. Hun trauma's hangen daarnaast samen met de Japanse bezetting en met de Bersiap, moordpartijen tijdens de vroegste fase van de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd.

Toen zij zich noodgedwongen in Nederland vestigden, merkten ze dat men hier niets meer met die koloniale toestanden te maken wilde hebben. Het koloniaal verleden? Dat werd de mensen aangerekend die er vandaan kwamen. De rest van de Nederlandse bevolking, en in het bijzonder de politiek, waste de handen in onschuld, en ging over tot de orde van de dag.

De gevoelens over kolonialisme lopen dus erg uiteen. Er is niet één koloniale biotoop en één koloniale ervaring. Er zijn veel verschillende perspectieven. Het is onze opgave als historici het verleden zo te beschrijven dat we die verschillen begrijpelijk maken en daarmee recht doen.'

Even voorstellen: Jurriaan Koning

Sinds begin maart 2020 ben ik werkzaam bij het Indisch Herinneringscentrum als medewerker educatie. Ik ben 25 jaar, woon in Utrecht en zit momenteel in de laatste fase van mijn Master Colonial and Global History aan de Universiteit van Leiden. Mijn Bachelor Geschiedenis heb ik afgerond aan de Universiteit van Amsterdam, met een scriptie over Tjalie Robinson, Tong Tong en Indische Nederlanders. Naast mijn studie ben ik werkzaam geweest in het Anne Frank Museum en het

Humanities Cluster en heb ik onder andere stage gelopen in Suriname. Voor mij het het werk bij het Indisch Herinneringscentrum een prachtige uitdaging met een belangrijke missie: de Indische geschiedenis actueel en levend houden.

En dat is precies waar ik mij als medewerker educatie voor ga inzetten. En niet onbelangrijk om te melden: ik maak graag met iedereen kennis, dus schroom niet om contact met mij op te nemen.

'Tracing your roots' - Op zoek naar je wortels in Indië/Indonesië

Na twee geslaagde edities, organiseert **Stichting Zieraad** vanaf 28 maart 2020 de derde editie van het programma 'Tracing your roots'. Ben je tussen de 15 en 35 jaar oud en ben je nieuwsgierig naar jouw wortels in Indië/Indonesië? Meld je dan bij ons aan en doe mee.

Tracing your roots is een project waarin je samen met andere Indische en Molukse jongeren kennismakt met genealogie en stamboomonderzoek, om vervolgens op zoek te gaan naar jouw voorouders en familiegeschiedenis.

Gedurende vier middagen duik je in archieven, interview je jouw (groot)ouders en houd je alles bij wat je tijdens jouw zoektocht

tegenkomt door het te filmen met je mobiel. Via gastlessen leer je vervolgens over onderbelichte aspecten van de Indische en de Molukse geschiedenis.

We sluiten af met een intergenerationele familiedag, waarin we verhalen en geschiedenissen met elkaar uitwisselen.

De datums zijn:

- 28 maart 2020
- 4 april 2020
- 18 april 2020
- 25 april 2020

De tijden: 12.00 tot 16.00 uur

Locatie: Nationaal Archief, Prins Willem-Alexanderhof 20, (vlakbij NS station Den Haag Centraal) 2595 BE, Den Haag

Aanmelden: www.zieraad.org

Modetentoonstelling in de Nieuwe Kerk in Amsterdam

Op 17 september 2020 opent in de Nieuwe Kerk in Amsterdam de tentoonstelling: 'Maison Amsterdam de stad, de mode en de vrijheid'. Een grote tentoonstelling over 200 jaar mode, waarbij het gaat over hoe mode is gebonden aan vrijheid en onvrijheid. Een van de thema's is het zoeken naar vrijheid, gekoppeld aan het Oostelijk Havengebied, de plek waar de schepen uit Indië aankwamen of daarvan vertrokken.

Voor deze tentoonstelling is men op zoek naar **Kleding en mode uit Nederlands-Indië** die de mensen meenamen toen ze als repatriant aankwamen met de boot, zoals sarongs, tropenkleding of speciale kleding, die werd aangeschaft of uitgedeeld voor in Holland.

Voor de tentoonstelling is het ook interessant om te weten wie de eigenaar is van die kleding.

Mocht u een nog in goede staat verkerend kledingstuk bezitten en u wilt het beschikbaar stellen voor de tentoonstelling, neemt u dan contact op met Pieter Eckhardt, tentoonstellingsconservator.

p.eckhardt@nieuwekerk.nl. Er zullen uiteindelijk twee of drie kledingstukken uitgekozen worden, die getoond zullen worden. Alvast veel dank.

Henry Timisela nieuwe directeur Moluks Historisch Museum

Met ingang van 10 maart 2020 is Henry Timisela de nieuwe directeur van het Moluks Historisch Museum. Op 5 maart ging het bestuur van het Moluks historisch museum akkoord met zijn benoeming. Henry Timisela is blij met zijn benoeming. 'juist in deze tijd waarin er veel Molukse talenten zijn, is het aan het Moluks historisch museum om die mensen een podium te geven. Dat is een rol die het museum al sinds jaar en dag heeft, en nu nog meer zal gaan invullen door mensen in het land op te zoeken en met hen de samenwerking aan te gaan. Het Molukse verhaal doet ertoe. Ik kijk er naar uit om aan de slag te gaan.' Henry Timisela volgt Nelleke Launspach op, die op 1 februari 2020 het Moluks Historisch Museum verliet na een korte interim-periode.

Juiste persoon op juiste plaats

Het bestuur van het MHM ziet Timisela als de ideale opvolger van Launspach.

Voorzitter Katja Sariwating: 'Henry heeft een schat aan ervaring opgedaan, die zeer van pas komt in zijn nieuwe rol als directeur van het Moluks historisch museum.'

Onze stichting is volop in beweging en Timisela's deskundigheid en gedrevenheid zijn daarbij zeer welkom. We hebben er alle vertrouwen in dat hij de juiste persoon op de juiste plaats is.'

TBT Works

Timisela werkte de afgelopen jaren op freelance-basis als programmamaker, projectleider en journalist. Met zijn broer Joshua richtte hij het productiebedrijf TBT Works op. Samen maakten zij de speelfilm Iefta, de theatervoorstellingen Het geheim van the Brothers Timisela, Enkeltje toekomst, Hotperdomme nou en de Liepde show.

Foto: Henry Timisela / TBT

Even voorstellen: Huib Akihary

Nog een nieuw gezicht bij het Moluks Historisch Museum. Hoewel, nieuw is eigenlijk niet het goede woord, want wie kent hem niet: Huib Akihary, een vertrouwd gezicht en een oude bekende van de stichting MHM. Nu heeft hij zich verbonden aan het museum als conservator.

Huib Akihary was vanaf het begin van de jaren '90 van de vorige eeuw reeds betrokken bij het Moluks Historisch Museum.

Daarnaast was hij de laatste jaren zeer actief betrokken bij diverse initiatieven in het land, zoals de Molukse Dag op het Kwaku Summer Festival en de Moluccan Future Foundation. Huib is freelance kunsthistoricus en geeft regelmatig lezingen en workshops in Nederland en Indonesië.

Wil je met Huib corresponderen, dan kan dat via: info@museum-maluku.nl.

Wordt vriend van het Indisch Herinneringscentrum

Het Indisch Herinneringscentrum zet zich in om de **geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië** en de gevolgen daarvan door te geven, levend te houden en te onderzoeken wat dit voor huidige generaties betekent.

Dat doen we voor u, maar ook graag samen met u! Als **Vriend** geeft u het Indisch Herinneringscentrum net even dat **extra**

steuntje in de rug. Met een donatie van minimaal € 25. per jaar ondersteunt u ons werk en bent u als Vriend op een speciale manier verbonden aan het **Indisch Herinneringscentrum**.

Vrienden hebben bovendien bij ons een streepje voor. U ontvangt als welkomstgeschenk het fotoboek 'Het Verhaal van Indië', een sfeerimpressie van de nationale overzichtstentoonstelling

'Het Verhaal van Indië' over de Nederlandse aanwezigheid in Indië, tijdens de Tweede Wereldoorlog en de periode daarna. Tevens het jeugdboek 'Nooit meer thuis', is een gevoelige jeugdroman over afscheid nemen van je moederland en aarden in een nieuw land van Martine Letterie. Verder ontvangt u ook eens per jaar een **speciale uitnodiging** alleen voor Vrienden.

Vriend worden kunt u [HIER](#).

Wordt vriend van Stichting Moluks Historisch Museum

Vindt u het belangrijk dat het Molukse culturele erfgoed toegankelijk is en bewaard blijft voor volgende generaties?

Word dan Vriend van Stichting Moluks Historisch Museum.

Met uw contributie maakt u het mogelijk dat Museum Sophiahof haar collecties beheert en presenteert, activiteiten en herdenkingen organiseert en ervoor zorg draagt dat de Molukse geschiedenis en cultuur zichtbaar zijn in de Nederlandse samenleving.

De [Vriendenwerkgroep](#) van de Stichting MHM is daarom deze Vriendencampagne gestart.

Voor 25 euro bent u Vriend voor een heel jaar. Kiest u ervoor om meer te doneren, dan is dat natuurlijk welkom!

Om kosten te besparen werkt de Stichting MHM niet met een acceptgiro of met automatische incasso. U dient de jaarlijkse contributie zelf over te maken. Het lidmaatschap geldt voor 1

kalenderjaar. U betaalt uw contributie bij aanvang en vervolgens per 1 januari van elk jaar.

Met uw Vriendenlidmaatschap verzekert u zich van:

- Uitnodigingen voor Vriendenbijeenkomsten
- Vooraankondigingen van veel Overige bijeenkomsten, georganiseerd door Stichting MHM
- De digitale Nieuwsbrieven

- Mogelijkheid om deel te nemen aan verrassingsacties (zoals het verloten van boeken)

Wilt u Stichting MHM ook in natura steunen als sponsor door bijvoorbeeld een zaal of faciliteiten ter beschikking te stellen voor onze evenementen of voor producten? Mail via info@museum-maluku.nl Wij gaan graag met u in gesprek om te kijken wat we voor elkaar

kunnen betekenen. Meer weten over doneren en de fiscale aftrekbaarheid?

Alle informatie vindt u [hier](#).

Vriend worden kunt u [hier](#).

Museum Sophiahof
Sophialaan 10
2514 JR Den Haag
Tel: 070-2002500

Ook in het Jappenkamp moesten Joden het ontgelden

Artikelenreeks op de facebookpagina van de Stichting Nationale Herdenking 15 Augustus 1945 in het kader van 75 jaar bevrijding

Joodse gevangenen in de Japanse interneringskampen van Nederlands-Indië krijgen het steeds moeilijker. Op verzoek van de Duitsers leven zij inmiddels sinds een half jaar gescheiden van de andere gevangenen. Vrouwen en kinderen zitten nu vast in kamp Adek.

Mensen met Joods bloed moesten zich in september 1944 melden bij de Japanse kampleiding na bezoek van een hooggeplaatste SS'er aan Batavia. Velen twijfelden of ze zich wel bekend moesten maken. De angst net als in Europa vervolgd te worden, was groot.

Tal van Joodse families waren juist naar Azië gevlucht om daaraan te ontkomen. De familie De Jong bijvoorbeeld. Toen de nazi's opkwamen, reisde vader Joseph naar de Nederlandse kolonie. Al snel liet hij zijn vrouw Elisabeth en 6-jarige dochtertje Marianne Sophia overkomen.

Na de Japanse bezetting werd hun leven in de oost steeds moeilijker. Hun bezittingen werden in beslag

genomen, hun kind kon niet meer naar school. Vader sloot zich aan bij het verzet. Hij werd betrapt, opgepakt en gemarteld. Hij bezweek aan zijn verwondingen. Twee dagen na zijn dood werden moeder en de kleine Marianne opgesloten in kamp Tjideng. Ze gaven gehoor aan het Japanse bevel hun Joodse identiteit bekend te maken en konden hun spullen pakken.

Slopende treinreis

Ook Hetty Wertheim twijfelde. Zij is niet Joods, haar man die elders vastzit wel. Zij was bang dat haar kinderen zouden worden afgenomen als iemand hun afkomst verraadde. Daarom meldde ook zij zich aan. Samen met haar twee dochters en haar zoontje werd

ze in een goederenwagon gezet. Dee Bakker zat in hetzelfde transport met haar twee dochters Marianne en Nora. "We werden een veewagen ingetrapt tot de deuren bijna niet meer dicht konden. Je stond helemaal tegen elkaar aan gedrukt. De mensen plasten over elkaars voeten en het stonk ontzettend. Kleine kinderen en baby's krijsten. Het was dertig graden en de zon scheen vol op de wagons."

Niet iedereen overleefde de tocht van een dag. Aan het eind bleek dat er maar een kleine afstand was afgelegd: de trein had heen en weer gereden. Eindbestemming bleek kamp Tangerang, een oude jeugdgevangenis op slechts 15 kilometer van Batavia.

Ziek

In het kamp werden mensen in groepen ingedeeld. Christenen stonden het hoogst in deze hiërarchie, daarna kwamen de Amerikaanse en Europese Joden,

daarna gevolgd door de Joden van Iraakse komaf.

"Het Kamp Tangerang was een enorme verslechtering", vertelde de 10-jarige Anne-Ruth Wertheim, die met tientallen mensen in een zaaltje moest slapen. "De wc's waren gaten in de grond, er was veel diarree, de poep liep over de stenen, je blote voeten kwamen er onder te zitten, die veegde je dan maar een beetje af, zo over de grond, voor je op je brits ging. Het stonk er verschrikkelijk."

Door de beroerde leefomstandigheden braken al snel allerlei ziektes uit: waterpokken, malaria, blaasontsteking, diarree, tyfus, geelzucht. De kleine Marianne Bakker en haar zus Nora werden ook ziek. "Ik had geelzucht en malaria. Ik kreeg hele hoge koorts en ging schudden."

Omdat de Japanners bang waren voor besmetting, sloten ze alle zieken op in een cel met een zware deur ervoor.

Na een paar maanden werden de gevangenen weer verplaatst. Naar kamp Adek dit keer, het Algemeen Delisch Emigratie Kantoor, een voormalig doorgangskamp voor landarbeiders die op tabaksplantages werkten. Het kamp bestond uit gezinsbarakken, omheind door prikkeldraad. "Het is er niet veel beter dan het vorige", zegt Anne-Ruth Wertheim.

Marianne Bakker: "We kwamen op een Joodse zaal te liggen, vol met luizen, vlooiën en kakkerlakken. Ik ben kaalgeschoren omdat ik zoveel luizen en zweren op mijn hoofd had. Ik was heel beledigd toen een vrouw tegen mijn moeder zei: wat een leuke jongens heeft u."

Honger, ziektes, dode mensen

De gevangenen krijgen steeds minder te eten en te drinken. Soms dagenlang niks. De honger

is zo erg dat het pijn doet, zeggen de kinderen. In hun korte leven hebben ze al drie kampen gezien. "We zien honger, ziektes en dode mensen", zegt Marianne Sophia. "En we zijn zo bang voor de Japanners."

Een meisje dat iets misdaan had, moest urenlang een kist boven haar hoofd vasthouden. Ze kreeg blauwe armen. En een Iraaks meisje dat betrapt werd op het ruilen kleding voor eten met mensen van buiten het kamp werd betrapt. Op appél werd ze uit de groep gehaald en gillend afgevoerd. Haar lot is onbekend."

Het einde is nog niet in zicht voor de Joodse burgers. Nieuws uit Europa ontvangen ze niet. Dus weten ze niet wat er met hun familieleden in Europa is gebeurd.

Bron: NIOD

Verras uw familielid, vriend(in), kennis, collega met een **GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE**
info@indisch-centrum-denhaag.nl

Recept van de maand

Omdat het overgrote deel van de Indonesische bevolking moslim is, wordt er uiteraard veel lams en geitenvlees gegeten. Vandaar dit heerlijke gerecht volgens een recept van Roy Dreezens. In Nederland is het niet altijd gemakkelijk om aan geitenvlees te komen. Als ook de islamitische slager het niet heeft, vraagt u dan naar lamsvlees. Het is een prima vervanging, maar smaakt toch niet hetzelfde als geitenvlees.

Ingrediënten:

600 gr. geiten- of lamsvlees, 1 serehstengel gekneusd, 1 flinke kaneelstok, 50 cl. dikke kokosmelk (santen asli), iets zout naar smaak.

Voor de boemboe:

1 tl. anijszaad, 1 tl kardemom, 7 kemirnoten, 2 tl. ketoembar, 1 tl. djinten, 5 kruidnagels, 1 tl. nootmuskaat, 10 sjalotten (of 3 grote uien), 5 teentjes knoflook,

6 cm verse gember of 2 tl. poeder, 1 tl. kurkuma, 1 schijfje gula djawa (of 1 el. bruine suiker), 3 rode lomboks.

Gule Kambing

Bereiding:

Doe alle ingrediënten voor de boemboe in een keukenmachine of hakmolen van de staafmixer en maal het tot een homogeen papje. Verhit wat olie in de wok en fruit hierin de boemboe aan in drie minuten. Voeg dan het vlees en de kaneelstok toe en bak dit al roerend ook gedurende drie minuten. Dan de kokosmelk en de serehstengel erbij, hittebron laag en laat alles in ca. 45 minuten gaar stoven. Verwijder voor het serveren de sereh en kaneel. Lekker met rijst en bijvoorbeeld sajoer lodeh en komkommer.

Selamat makan.

Petitie nr. 304 aangeboden aan de Ambassadeur van Japan

Zijne Excellentie Shinzo ABE
Eerste Minister van Japan

(Nederlandse vertaling)

Den Haag, 10 maart 2020
Petitie: 304
Onderwerp: excuses aanbieden.

Excellentie,

In de vorige petitie 303 "Een land dat zijn geschiedenis negeert, zal deze hoogstwaarschijnlijk weer herhalen" werd excuses aanbieden aangehaald. De petitie werd afgewezen door erop te wijzen dat Japan op velerlei wijzen excuses heeft aangeboden. Recent werd door de burgemeester van Christchurch, Nieuw-Zeeland, excuses aangeboden aan de Japanse families die hun bloedverwanten verloren als gevolg van de ineenstorting van het CTV-gebouw tijdens een aardbeving. Het ongeluk vond 9 jaar geleden plaats. De excuses werden gemaakt daar de gemeenteraad van Christchurch een ongeschikte bouwvergunning voor het CTV-gebouw verleende, met als gevolg dat het gebouw tijdens de aardbeving instortte. 23 Japanse studenten vonden de dood waaronder Megumi, dochter van Kazuo Horita.

Eerste Minister,

De heer Horita heeft de excuses van de burgemeester aanvaard, maar is niet tevreden. De Japanse families die hun directe afstammelingen verloren eisen verantwoording van de overheid dat wil zeggen compensatie. Op dezelfde wijze houden de Nederlanders uit Nederlands Oost-Indië de Japanse regering verantwoordelijk voor het gevangen zetten tijdens de bezetting van Nederlands Oost-Indië van onschuldige Nederlandse burgers en in dienstplicht opgeroepen militairen.

De Japanse regering heeft de morele plicht om de verantwoording te accepteren zoals de Amerikaanse regering de morele verantwoording accepteerde voor het tijdens de oorlog gevangenzetten van Japanners en \$ 20.000 uitbetaalde per overlevende om hen te vergoeden.

Eerste Minister,

Het San Francisco Vredesverdrag en het Yoshida-Stikker protocol gaf geen aandacht aan de morele verplichting van Japan, daar op dat moment Japan niet de financiële middelen had. In de huidige wereld geldt voor juridische standpunten dat zij ook onderworpen zijn aan het morele aspect daarvan. De individuele Nederlanders uit Nederlands Oost-Indië herhalen dat wat Japan deed gedurende de Tweede Wereld Oorlog moreel onrechtvaardig was en hersteld moet worden. Velen van hen leven niet meer, maar hun nazaten lijden. De overlevenden en de nazaten van hen die overleden zijn zullen het morele aspect blijven benadrukken.

We zien uw persoonlijke antwoord gaarne tegemoet

Namens de Stichting Japanse Ereschulden,
J.F. van Wagtendonk
voorzitter

(Original English version: Petition # 304: Giri "Apology".)

Maandelijkse overhandiging petitie van JES

Petitie nr. 304, waarvan de vertaling op de vorige pagina staat afgebeeld, is voor het eerst sinds het aanbieden van de petitie door de Stichting Japanse Ereschulden niet door de Japanse ambassadeur zelf in ontvangst genomen. De ambassadeur was net in Japan geweest voor diplomatiek overleg met zijn regering en hij vond het verstandiger om zichzelf even een paar weken koest te houden. De reden is duidelijk: het Coronavirus, dat ook in Japan behoorlijk actief is. Een verstandig besluit natuurlijk. Daarom werd de petitie overhandigd aan zijn rechterhand op de ambassade (zie foto).

De Stichting Japanse Ereschulden (JES) is ook actief in Genève bij de Verenigde Naties. JES heeft als een van de zeer weinige *Niet Gouvernementele Organisaties* die zich bezig houden op dit gebied een speciale status waardoor JES zowel mondeling als schriftelijk mag bijdragen aan vergaderingen. JES is daardoor regelmatig bij de vergaderingen van de Mensenrechten Raad aanwezig.

Mevrouw Brigitte van Halder vertegenwoordigt de Stichting Japanse Ereschulden in Genève. En dit doet zij voortreffelijk.

Ook de contacten met de Japanse ambassade zijn goed te noemen. Er is vrijwel altijd wel tijd voor een praatje tijdens het overhandigen van de petitie, waarbij wederzijds respect duidelijk uit alles spreekt

Helaas echter komen er steeds minder mensen bij de ambassade, doordat steeds meer deelnemers aan de maandelijks demonstratie bij de Japanse ambassade, die samenvalt met het overhandigen van de petitie, op leeftijd komen en de maandelijks demonstratie niet meer kunnen opbrengen.

Het bestuur van de Stichting Japanse Ereschulden zou het zeer spijten als door gebrek aan deelname op een bepaald moment in de toekomst besloten zal moeten worden om te stoppen met de demonstraties, die in feite het overhandigen van de maandelijks petitie ondersteunen.

Daarom doen wij hier een dringende oproep aan de lezers van NICC Magazine om ons te steunen door aanwezig te zijn bij onze maandelijks demonstratie vóór de Japanse Ambassade in Den Haag, Tobias Asserlaan 5. Wij staan daar iedere tweede dinsdag van de maand van 12.15 tot 13.30 uur om onze petitie aan te bieden. Na afloop gaan we meestal een kop koffie drinken in een nabij gelegen hotel. Al met al dus ook een leuk uitje, dat de onderlinge band versterkt. Bij voorbaat dank voor uw steun,

Namens de Stichting Japanse Ereschulden

J.F. van Wagendonk, voorzitter

5000 Kamptekeningen uit Nederlands-Indië

In "Het Geheugen Van Nederland" van het Nationaal Archief bevinden zich bijna 5000 tekeningen, gemaakt door gevangenen in de Japanse concentratiekampen in voormalig Nederlands-Indië. De tekeningen staan op 247 pagina's en bevatten 20 afbeeldingen per pagina. De [LINK](#) naar deze kamptekeningen op de website van Het Nationaal Archief vindt u [HIER](#) (Ctrl+click).

Boekbespreking, e-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

De kolonie op drift – Coen van 't Veer. De mailboten die in de periode 1850-1940 tussen Nederland en Nederlands-Indië voeren, vormden een microkolonie. Een gecompriëerde versie van de koloniale samenleving. Tijdens de zeereis zaten witte nieuwkomers, ervaren reizigers en het inheemse (scheeps)personeel gedurende meerdere weken onder wisselende weersomstandigheden op een beperkte oppervlakte met elkaar opgescheept. Geen wonder dat er veel romans en korte verhalen zijn geschreven over het leven aan boord. Verhalen vol met extreme emoties en harde botsingen, maar

ook vol met bijzondere lotsverbindingen. Aan de hand van een analyse van 43 reisverhalen laat Coen van 't Veer zien hoe in de 'contact zone' van het schip de koloniale identiteit wordt gepresenteerd en geconstrueerd. De idealen die hierbij een rol spelen bewegen mee op de golven van het koloniale politieke getij. Op een subtiele wijze laten deze koloniale mechanismen nog steeds hun sporen na in onze postkoloniale samenleving. ISBN 978 90 8704 825 9. Prijs: € 29,00.

Eelt op mijn ziel – Yvonne Molenaar. Ik ben derde generatie Indo in Nederland. Door de gebeurtenissen die mijn ouders hebben doorgemaakt, ben ik gevormd. Mijn leven lang heb ik moeten vertellen dat ik Indisch ben en niet Indonesisch. In dit

boek vertelt de schrijfster het verhaal van haar familie. Toen ze negen was, kreeg ze tot haar verbijstering te horen dat haar opa niet haar echte opa was. In het verre thuisland van haar moeder had haar oma een andere man gehad, bij wie ze twee kinderen kreeg. Door een samenloop van omstandigheden, dachten de geliefden van elkaar, dat de ander overleden was. In dit prachtige verhaal, vertelt Yvonne over de grote liefde tussen haar grootouders. Hiermee geeft ze een intiem kijkje in de geschiedenis en het leven van een familie met gemengd bloed. ISBN 978 94 6365 175 2. Prijs: € 17,50.

1945 – De afrekening – Ad van Liempt. Feest, maar ook rouw 1945 was het jaar van de bevrijding, van de feestelijke intocht van de geallieerde troepen, van de tomeloze vreugde in Hollands straten - en toch geen jubeljaar. Daarvoor was er te veel om over te treuren. De duizenden doden in het westen, als gevolg van de hongersnood. De meedogenloze represailles van de bezetter, die talloze gezinnen in rouw dompelden. En vooral het tevergeefs wachten op al diegenen die niet terugkwamen. In mei drong langzaam het besef door dat uit de Joodse gemeenschap 104.000 onschuldige mensen in de vernietigingskampen waren vermoord. De treurige nasleep van vijf jaar oorlog. Het was een bevrijding waar een zwarte wolk boven hing. En die zich afspeelde in een sfeer

van chaos. Er vielen een paar honderd doden bij schietpartijen tijdens het gezagsvacuüm in de meidagen. En op straat werden NSB'ers naar kampen gesleept en zogeheten moffenmeiden openbaar vernederd en kaalgeknipt. Het duurde lang voor Nederland weer op een ordelijke samenleving begon te lijken. Er was nauwelijks transport, de verwoesting was gigantisch en van economisch herstel was nog geen glimp waar te nemen. En daar diende zich al het volgende probleem aan. In Nederlands-Indië riepen nationalisten een onafhankelijke republiek uit en ontvlamde in de steden een

gewelddadige revolutie. Bevrijding jazeker, maar in het jaar waarin Nederland zijn vrijheid terugkreeg, groeide de problemen de inwoners boven het hoofd. ISBN 978 90 0035 805 2. Prijs: € 24,99.

B-24 Liberator – Edwin Hoogschagen en Bart M. Rijnhout. Een detachement van het 321^e squadron van de Marineluchtvaartdienst vloog, onder Brits bevel in de nadagen van de Tweede Wereldoorlog met twaalf B24 bommenwerpers. Zij vormden een detachement die met de vliegtuigen naar de Cocos-eilanden werden gedirigeerd met als taak om de Japanse scheepvaart zoveel mogelijk te verstoren. Op 15 juli 1945 werd de eerste 'anti-shipping-sweep' door de eenheid gevlogen en de laatste oorlogshandeling vond plaats op

11 augustus. Na de capitulatie vlogen de Liberators van het squadron bevoorradingsvluchten boven de kampen en dropten daar voedsel en medicamenten boven de bevrijdde krijgsgevangenen en geïnterneerden. Diezelfde maand werd er met een B-24 Liberator de bevrijdde Gouverneur-generaal van Nederlands Indië, Jonkheer Mr. A.W.L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer en legercommandant H. ter Poorten naar Nederland overgevlogen. In 1946 werden de Liberator's afgevoerd.

Deels overgedragen aan de RAF en een restant werd verschroot op een terrein tussen het burger-

vliegveld Perak en het Marine Vliegkamp Morokrembangan in Nederlands Indië. ISBN 978 90 8616 201 7. Verschijnt eind maart. Prijs: € 22,95.

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

www.vanstockum.nl

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië

Neem eens een kijkje in de uitgebreide boekenwinkel van Historiek.net:

<https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Column

De strijd van de Molukse vrijheidsstrijders

Door: Jan Tomasowa

Tijdens de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd (1945-1949) stredden ook de Molukse vrijheidsstrijders tegen het Nederlands koloniaal bewind, voor de bevrijding van Indonesië en voor het voortbestaan van de Republiek Indonesia (RI).

Het is een bekend gegeven dat koningin Beatrix bij haar bezoek aan Indonesië in 1995 al een soort excuus wilde uitspreken voor het gewelddadig Nederlands optreden in Indonesië. Maar dat werd tegengehouden door premier Kok, die vond dat het te pijnlijk zou zijn voor al diegenen die in opdracht van de Nederlandse regering zich hebben ingezet om de kolonie Nederlands-Indië te behouden. En voor alle burgers die geleden hebben tijdens de Bersiap. Excuses zouden tegen het zere been van de Indië-veteranen zijn geweest.

Tien jaar later, in 2005 mocht minister van Buitenlandse Zaken,

de heer Bot wel uitspreken dat: "Pas achteraf is te zien dat de scheiding tussen Indonesië en Nederland langer heeft geduurd en met veel meer militair geweld gepaard is gegaan dan nodig was geweest."

En nu, 15 jaar later, is het de zoon van koningin Beatrix, Koning Willem-Alexander die tijdens het staatsbezoek in maart 2020 zijn

excuses heeft uitgesproken voor "buitensporig Nederlands geweld in Indonesië". Deze uitspraak kwam in Nederland als een verrassing, voor velen en dan vooral voor hen van de 1^e generatie die na onafhankelijkheid naar Nederland zijn gekomen, was het zelfs een zeer onaangename verrassing.

Voor de goed verstaander is het duidelijk dat de koning niet zijn excuses maakte over de strijd zelf, over de poging om de kolonie Nederlands-Indië te behouden. Nee, hij sprak zich alleen uit over de excessen, over het buitensporig geweld dat gebruikt is.

En zo ben ik weer terug bij waar ik hier eigenlijk over wilde schrijven. De rechtvaardige strijd die gestreden is om van de voormalige kolonie Nederlands-Indië een onafhankelijke Indonesische staat te maken. Daar zijn van beide kanten zeer omstrede handelingen en acties gepleegd.

Maar dat doet er niets aan af dat het om een rechtvaardige wens ging om onafhankelijk te worden.

Tijdens de strijd tegen het Nederlands bewind stierven meer dan 100.000 Indonesische burgers, vrijheidsstrijders en soldaten en sneuvelden ruim 6.000 Nederlandse, veelal dienstplichtige militairen.

Johannes Leimena

Dit grote verschil in aantallen aan Nederlandse en aan Indonesische zijde is niet mis. Hoe kijkt men in Indonesië tegen die periode aan? Voordat koning Willem-Alexander zijn speech hield, had de Indonesische president al gesproken. Hij kon dus niet reageren op de woorden van de koning. Maar zelf had hij in zijn speech ook naar die bewuste periode gewezen, hij zei dat "het verleden niet uitgewist kan worden, maar dat men er wel van kan leren". In de straten van Jakarta waren de reacties op de excuses van de koning heel mild, men kon het waarderen dat hij die uitgesproken had en voor de rest heeft men vooral aandacht voor de gevolgen van de corona virus.

Ik ben van mening dat de Molukse guerrilla's samen met onder andere de vele duizenden andere Javaanse, Sumatraanse, Madurese en Balinese strijders een recht-

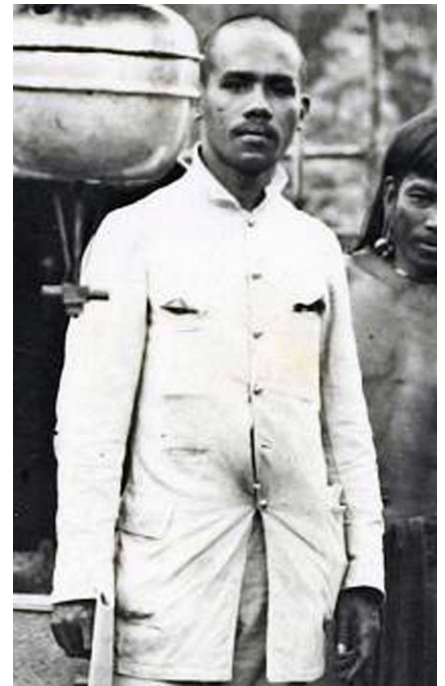
vaardige oorlog hadden gevoerd. En dat de Nederlandse regering de Molukse KNIL-soldaten een onrechtvaardige oorlog liet voeren tegen onder andere de Molukse en andere Indonesische pro RI-vrijheidsstrijders.

Niet alleen op de Molukken maar ook in de rest van Indonesië vertelt de bevolking opmerkelijke verhalen over Molukse nationalisten die streden tegen het Nederlands bewind. De populaire Molukse politicus dr. J. Leimena was tussen 1946 tot 1966 minister en vicepremier van de RI. In 1950 richtte Leimena de christelijke politieke partij Parkindo op.

Ter nagedachtenis van Leimena werd in Jakarta in 2005 het 'Instituut Leimena', een particuliere christelijke denktank, tot stand gebracht. Sapija en Kalibongso richtten het Bataljon Pattimura op. De soldaten van dit bataljon kwamen voort uit de gelederen van de Molukse pro RI vrijheidsstrijders zoals de Pemuda Republik Indonesia Maluku (PRIM) en Laskar Maluku. In Indonesië staan zij bekend om hun moed en strijdlust. Zij vochten overal tegen de vijanden van de RI. Militairen van het bataljon streden op Java tegen de communistische opstandelingen in Madiun en de bendes van de Darul Islam.

Op de Molukken streed het Pattimura Bataljon, samen met andere TNI-militairen tegen de APRMS, het leger van de Republik Maluku Selatan. J. Muskita, de Molukse voormalige KNIL-militair, werd toen benoemd tot Chief Operations, van het TNI aanvalsleger op de Molukken. Hij werd later aangesteld als ambassadeur in West-Duitsland. Frans Pattiasina ontvoerde in augustus 1945 samen met andere revolutionaire jongeren Soekarno en Hatta. Zij wilden Soekarno dwingen om direct na de Japanse capitulatie de Indonesische onafhankelijkheid te proclameren. Later benoemde

president Soekarno zijn kidnapper Frans tot plaatsvervangend hoofd van de gezondheidsdienst van de TNI.

J.B. Sitanala

Vol bewondering sprak de bevolking over de arts J.B. Sitanala, een van de oprichters van de Palang Merah, het Indonesische Rode Kruis. In Indonesië worden veel meer Molukse strijders gerespecteerd die zich keerden tegen het Nederlands bewind zoals onder andere J. Latuharhary. De Indonesische regering benoemde Latuharhary tot de eerste gouverneur van de Molukken.

Zolang de Molukkers in Nederland de strijd van de Molukse vrijheidsstrijders die streden voor de bevrijding van Indonesië en voor het voortbestaan van de RI. niet als een rechtvaardige strijd erkennen, zolang zal er een diepe politieke kloof bestaan tussen de anti RI Molukkers in Nederland en de anti koloniale en pro RI bevolking op de Molukken en in de rest van Indonesië.

Batavia, 15 augustus 1945

Door: J.W. Hoegen

De Japanse militaire top kwam bij elkaar om de situatie te bespreken.

Bij hun opleiding hadden ze meegekregen dat Java het paradijs op aarde was volgens veel buitenlandse studies (het Internationaal Verbond van Vakverenigingen en de Volkerenbond) en van hun vooruitgestuurde landgenoten op Java. Er moest dus geïndoctrineerd worden.

Maar de volwassen Javanen zouden niet erg vatbaar zijn, omdat ze zich zeer bewust waren van hun welvaart. En leugens zouden zij snel kunnen weerleggen. De Japanners op Java moesten hun giftige indoctrinatie concentreren op de lagere schooljeugd. Zo kwam het dat de Britten in 1945 op Java tegenover Japanse militairen *én* Javaanse jongeren tussen de 8 en 14 jaar kwamen te staan.

De lonen moesten meteen met 60% verlaagd worden. Geen medische zorg meer, geen openbaar vervoer en geen bibliotheken.

Overal op Java moesten lange palen de grond in geslagen worden met luidsprekers eraan, die haat tegen de Nederlanders moesten preken en met name bij schoolkinderen moest dat erin gepompt worden.

Hoe was het mogelijk, vroegen de Japanners zich af, dat 60.000 Nederlanders op zo een Europa-groot gebied 60 miljoen Indonesiërs konden besturen, met buiten Java nauwelijks enige bestuurskracht en met niet meer dan een politielegertje.

De Japanners waren goed op de hoogte van de situatie in Nederland na 5 mei 1945. Met name

het beestachtige optreden en vervolgen van de Nederlanders die sympathiek hadden gestaan tegenover de Duitsers, was goed materiaal om de heren Soekarno en Hatta aan hun kant te krijgen.

Over hun eigen positie hadden ze geen illusies. Wel dachten ze na over Japan na de oorlog. Het was duidelijk dat hun land weer opgebouwd moest worden. Daar hadden ze grondstoffen voor nodig, die Japan ontbeerde, maar die veelal wel te vinden waren in Nederlands-Indië.

De Nederlanders stonden bekend om hun wereldwijde handelscontacten, waardoor ze altijd de beste prijs wisten te krijgen voor hun producten. En dat was niet van belang in Japan.

Besloten werd om de zorgvuldig 'bewerkte' heren Soekarno en Hatta op te dragen om een zelfstandig Indonesia uit te roepen.

Tot hun verbijstering weigerden beide heren. Ze wilden wachten tot de Amerikanen arriveerden

Toen werd besloten dat het dan maar onder dwang zou gebeuren en tevens dat Indonesia een anti-democratische grondwet ging krijgen naar Japans voorbeeld. En dat gebeurde op 17 augustus 1945.

Maar alle ellende was voor de Japanners nog niet voorbij. Want buiten de geïndoctrineerde jongeren: 'Azië voor de Aziaten', 'vermoord alle blanken en alle Christenen', waren de volwassen Indonesiërs niet geïnteresseerd. Zij verlangden terug naar de 'normale' tijd, zoals ze dat uitdrukten (waktu normal). Zelfs nog in 1965 verlangden de meeste Indonesiërs naar de tijd dat Nederland hun land bestuurde.

Nu besloot de Japanse militaire top dat generaal Iwabu 'zijn' PETA-leger moest mobiliseren en dat aan te vullen met 18.000 mariniers en 2000 commando's, teneinde het ideaal: 'Azië zonder blanken' te realiseren.

Het werd voor de Japanners nog erger: Soekarno en Hatta vroegen Sjahrir om de regeringsleider te worden. Sjahrir, die in 1944 meedeed met de opstand in Blitar tegen de Japanners, was door en door democraat.

In diezelfde periode kwamen ook de officieren van het Koninklijk Nederlands Indische Leger (KNIL), die hun opleiding op de KMA (Koninklijke Militaire Academie) in Breda hadden genoten bijeen.

Hun eerste besluit was om geen verslag van het overleg te maken, teneinde hun politiek verantwoordelijken niet in verlegenheid te brengen. Vervolgens: Amerika had gewonnen en bepaalde dus wat er zou gebeuren.

En één ding was duidelijk: er moest een onafhankelijk Indonesia komen. En dat land had een leger nodig en dat leger gingen zij maken, voor een democratie en tegen een communistische dictatuur of een islamitische dictatuur. Maar de eerste prioriteit was het verwijderen van de Japanners.

Zij voorzagen de mogelijkheid van bloedbaden en besloten dat de Nederlanders de schuld op zich zouden nemen, teneinde de populariteit van het nieuwe Indonesische leger niet te schaden.

In 1950 constateerden de ambtenaren in Nederland dat bij de twee politionele acties het leger gigantisch grote materiële verliezen had geleden.

Excuses Koning voor geweld in Indonesië

Aan het begin van het staatsbezoek van Koning Willem-Alexander en Koningin Maxima aan Indonesië, heeft de Koning dinsdagochtend zijn excuses aangeboden voor de geweldsontsporing van het Nederlandse leger tijdens de onafhankelijkheidsstrijd in Indonesië in de jaren 1945 tot 1949. De woorden waren gericht aan President Joko Widodo en het Indonesische volk.

"In de jaren direct na de proklamasie volgde een pijnlijke scheiding, die aan velen het leven heeft gekost", aldus de Koning. "Voor de geweldsontsporing aan Nederlandse zijde in die jaren, wil ik hier nu, in navolging van eerdere uitspraken van mijn regering, mijn spijt uitspreken en excuses overbrengen. Dit doe ik in het volle besef dat de pijn en het verdriet van de getroffen families generaties lang voelbaar blijven".

Met de woorden 'in navolging van eerdere uitspraken van mijn regering', doelt de Koning op de excuses van toenmalig minister van Buitenlandse Zaken Ben Bot in 2005. "Door de grootschalige

inzet van militaire middelen kwam ons land aan de verkeerde kant van de geschiedenis te staan", voegde hij er destijds aan toe.

President Widodo reageerde op de spijtbetuiging van de Koning met de woorden: "Het verleden kunnen we niet veranderen, maar we kunnen er wel van leren".

Al voor het staatsbezoek werd er een discussie gevoerd over het wel of niet aanbieden van excuses door de Koning. In 1995 was er ook sprake van of toenmalig Koningin Beatrix brede excuses zou moeten aanbieden voor het Nederlandse handelen tijdens de onafhankelijkheidsoorlog in Indië, maar die werden toen achterwege gelaten omdat de kwestie politiek gevoelig lag.

De Federatie Indische Nederlanders (FIN) verklaarde 'onaangenaam verrast en diep getroffen' te zijn door de excuses van Koning Willem-Alexander voor het geweld door Nederland tijdens de jaren 1945-1949.

De FIN verwoordde daarmee de mening van veel Indische personen en organisaties, vooral diegenen onder hen die zwaar geleden hebben onder de Indonesische terreur tijdens de Bersiap. FIN vindt het bedenkelijk dat de Koning onderdeel is geworden van een zeer beladen onderwerp, dat bij de nog levende eerste generatie en hun nazaten erg gevoelig ligt en waarnaar nu door het NIOD, NIMH en KITLV een groot onderzoek wordt verricht.

"Onze ouders zouden zich in hun graf omdraaien bij het horen van dit nieuws, een groep die de Indonesische slachtpartijen maar ter nauwernood wist te overleven. Helaas laat de Nederlandse regering hen opnieuw in de kou staan", aldus een woordvoerder van FIN in een statement.

Wel eens gedacht aan adverteren in NICC Magazine?

Uw product of dienst wordt door minstens 100.000 mensen opgemerkt.

Hoe dit kan? Vraagt u vrijblijvend onze advertentieflyer met uitleg en tarieven aan info@indisch-centrum-denhaag.nl

Kort Indisch Nieuws

Afgelastingen Pasars en evenementen

Zoals u reeds via de nieuwsuitzending heeft kunnen vernemen, heeft de regering vergaande maatregelen genomen teneinde het Corona-virus een halt toe te

roepen. Bijeenkomsten van 100 personen of meer worden in de ban gedaan. Hierdoor komen ook tal van Indische evenementen en Pasars in de knel. Raadpleegt u dus voor u op weg gaat of de pasar waar u naar toe wilt wel doorgang vindt. De websites van de pasarorganisatoren en evene-

mentenbureaus vindt u op de LINKEN-pagina. Vrijwel zeker zullen ook verenigingsbijeenkomsten zoals soosmiddagen, kumpulans, enz. geen doorgang vinden, evenmin als concerten en optredens van bandjes, theatervoorstellingen en dergelijke. Hopelijk zal deze toestand niet al te lang duren.

Dido Michielsen wint Nederlandse Boekhandelsprijs 2020

In Boekbespreking in onze vorige editie meldden we reeds dat Dido Michielsen voor de Nederlandse Boekhandelsprijs genomineerd was. Op 20 februari is bekend gemaakt dat hij inderdaad die prestigieuze prijs gewonnen heeft. Met zijn romandebuut: 'Lichter dan ik'. De Nederlandse Boekhandelsprijs is een literatuur-prijs die sinds 2015 jaarlijks wordt toegekend aan een oorspronkelijk Nederlandstalig literair werk. Het is geen jury- of publieksprijs, maar een verkiezing onder de

boekverkopers in Nederland, waarbij ieder die werkt in de boekhandel zijn of haar favoriete boek voor deze prijs kan voordragen.

'Lichter dan ik' is een aangrijpend verhaal van een jonge vrouw die gedwongen wordt alles op te geven voor haar kinderen, die door gemengd bloed meer status hebben dan zijzelf. In deze historische roman worden de Nederlandse overheersing en de gevolgen daarvan door haar ogen gezien. Dido liet zich inspireren door het leven van haar betovergrootmoeder. Andere genomineerden waren Ish Ait Hamou: *Het moois dat we delen*, Marijke Schermer: *Liefde als dat het is*,

Machteld Siegman: *De Kaalvreter* en Manon Uphoff: *Vallen is als vliegen*.

ADVERTENSI MINI

Kleine tekstadvertenties

32 posities per regel (incl. spaties)

€ 10,00 voor de kopregel

plus de eerste vijf regels,

daarna € 1,- per regel.

Toeslag logo of illustratie € 5,00

(max. 55 x 55mm)

info@indisch-centrum-denhaag.nl

Voor iedereen met Indische roots

Links4u

Interessante, handige, leerzame LINKS voor iedereen

Indopedia, Indische Encyclopedie / Bibliotheek / Indisch erfgoed / naslagwerk over voormalig Nederlands-Indië. <https://www.indopedia.nl/>

Doorlink-website naar veel Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen. <https://linkenindisch4ever.wordpress.com/>

Website over online **geschiedenis** van/voor Indische Nederlanders. <http://www.indischhistorisch.nl>

Organisaties die **archieven** bezitten over de **oorlog in Indië, de Bersiap en dekolonisatie**. <https://www.tweedewereldoorlog.nl/bronnen/archieven/indisch-erfgoed>

Boten en passagierslijsten 1946 – 1964. <https://www.passagierslijsten1945-1964.nl/boten/index.html?fbclid=IwAR0Xl3D08q2w9zxR3V90-6IiIq5bCnctgZFNUChXSxkqG1OBwZPmK7xXeAg>

Meer dan **120 titels** over Nederlands-Indië in de **boekenwinkel van Historiek.net**. <https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html>

Veel informatie over **schoollespakketten** over voormalig Nederlands-Indië. www.gastdocenten.com

Een ware schat aan foto's in kleur op **Monochrome Specter** uit de Tweede Wereldoorlog in ZO-Azië. blog.livedoor.jp/irootoko_jr/

Het **Indisch Herinneringscentrum** Sophiahof, Den Haag www.indischherinneringscentrum.nl

Moluks Historisch Museum [M.H.M.] Sophiahof, Den Haag <http://www.museum-maluku.nl/>

Indisch/Moluks **Museum Sophiahof** in Den Haag.

<https://www.museumsophiahof.nl/>

Museon in Den Haag met een bijzonder mooie en uitgebreide museale collectie over Nederlands-Indië. <https://www.museon.nl>

Culturele website voor **Chinese en Chinees-Indische** gemeenschap. <https://www.inisiatip.nl>

Wie (her)kent deze foto's? Website van het **Tropenmuseum**. <http://www.fotozoektfamilie.nl/>

Stichting die ijvert voor erkenning en betaling van **Japanse Ereschulden** door Japan aan WO II slachtoffers <http://www.japanese-ereschulden.nl/>

Stichting **Dialogo Nederland-Japan-Indonesië** (NJI) organiseert jaarlijks conferenties en andere activiteiten. <http://www.dialogonji.org>

Toonaangevend **Indisch maandblad** (glossy). <http://www.moesson.nl/>

Informatieve website over de beruchte **moord op Chinezen** in 1740 in Indië. <http://home.iae.nl/users/arcengel/NedIndie/chinezen.htm>

Landgoed Bronbeek (Kumpulan, **Museum Bronbeek** en meer) in Arnhem. www.bronbeek.nl

Veel informatie over **Batik** activiteiten van **Sabine Bolk**. Ook via facebook en YouTube. www.sabinebolk.nl

De Vries Antiek, items uit voormalig Nederlands-Indië, o.a. koloniale meubelen. **Specialist in Kunst en krissen**. <http://www.devriesantiek.nl> en <http://www.kris-keris.com>

Zeeuws Veilinghuis gespecialiseerd in kunst en schilderijen van bekende Indische schilders. www.zeeuwsveilinghuis.nl

Stichting Indisch Erfgoed, mede-organisator **Themazondagen** op Bronbeek: www.indischerfgoed.nl

Non-profit **online museum** in de Verenigde Staten van Amerika, <http://www.eastindiesmuseum.com>

Website over **Nederlandse militairen** in Indië 1946-1949. <http://www.indiegangers.nl/>

Stichting voor en door de **Molukse gemeenschap**: www.muhabbat.nl

Indisch Familie Archief <http://www.indischfamiliearchief.nl/>

Actuele items en achtergrondartikelen van de **Nederlandse Krijgsmacht**. <https://www.nederlandsekrijgsmacht.nl/index.php/nieuws/>

De **Jeugdwebsite** van de Oorlogsgraven Stichting (Ned.-Indië). <http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pagenr=1>

Een digitaal **Indisch Museum**, <https://indischmuseum.wordpress.com>

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus. www.indieherdenking.nl

Website **genealogisch onderzoek** http://www.stamboomforum.nl/subfora/127/2/21753/0/bronnen_voor_familieonderzoek_nederlands_indie

Info over boeken, artikelen, TV- en radiodocumentaires plus **LINKS** over de **Pakan-Baroe Spoorweg**. <http://pakanbaroe.my-free.website/>

Alle bandjes, foto's en verdere **info** over **Indorock**. <http://indorock.home.xs4.nl>

Facebook pagina's over alles wat te maken heeft met Nederlands-Indië en het Indisch erfgoed. <https://www.facebook.com/pages/?cat=egyory=top>

Links over **Indisch** en **Indonesisch** koken, recepten, cursussen, toko's, restaurants, afhaalmaaltijden, kookworkshops, etc. <https://indisch-eten.startpagina.nl>

Vereniging van **Overlevenden en Nabestaanden van Slag in de Javazee 1942** (V.O.N.). Herdenkingsreizen <https://www.imexbo.nl/slag-javazee>

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland. <http://www.taman-indonesia.nl>

Pasar organisatoren & Evenementenbureaus

<http://www.istimewa-events.nl>
<https://www.pasarstellar.nl/>
www.taman-indonesia.nl/
www.pasarmalamrijswijk.nl
www.tongtongfair.nl
<https://www.facebook.com/maluku-night>
www.oscoproductions.nl
www.pasarsluiskil.nl
<http://www.zinzia.nl>
www.raffyzorg.nl

Koorenhuis - Den Haag, allerlei cursussen en workshops op het gebied van muziek, dans, theater en kunst. <http://www.koorenhuis.nl>

Gamelanhuis - Amsterdam. Lessen, workshops en alles over Javaanse en Balinese traditionele Gamelan-instrumenten. <http://www.gamelanhuis.nl/>

De Surinaams Javaanse Culturele **Stichting Manggar Megar** houdt zich bezig met Gamelanmuziek, traditionele Javaanse dans en het Wayang Kulit theater. <http://www.manggarmegar.nl>

Weblog "**Indische Jeugd-letteren**" Blog van Marjorie van Putten: <http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/>

Jeugdbieb, erg leuke en informatieve website. <http://www.jeugdbieb.nl>

Website **Indische Jeugdboeken**, compleet met een bestellink. <http://www.antiquariaat-anna.nl/boek/kameleonboeken>

Theatervoorstellingen - Een informatieve website met heel veel voorstellingen, overal in Nederland en voor iedere leeftijd. <http://www.kindertheater.nl/>

Op zoek naar een **muziekoptreden** bij uw kumpulan? <http://www.kwekel-evenementen.nl/indische-artiesten.htm>

Kunstbende, Landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar. <http://www.kunstbende.nl>

Een **Indische startpagina voor de jeugd**: <http://suara-baru-kecil.jouwpagina.nl>

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdsgroep. <http://www.kinderboekenpraatjes.nl>

Alles over **STIP Jeugdtheater**, over producties, impresariaat, enz. www.stipproducties.nl

Woonzorgcentrum voor Indische en Molukse ouders 'Raffy'. <https://Raffyzorg.nl>

Van alles over **Papoea websites**. <https://Papua.startpagina.nl>

Nieuws en info over/uit **West Papua**. <http://www.tanahku.west-papua.nl>

Trefpunt Azië - Informatieve website met wetenswaardigheden uit landen in ZO-Azië. <https://www.trefpuntazie.com>

Indowebshop voor alles voor de keuken, huishoud, kunst, textiel, boeken, sieraden en nog veel meer. <http://www.indowebshop.nl/>

Online **Aziatische supermarkt**, webshop en 20 fysieke winkels. <http://www.orientalwebshop.nl/>

Een van de betere **YouTube** kanalen over **Indonesisch koken**: Peters Keuken, met authentieke recepten. https://www.youtube.com/channel/UC9fmZUQ6yK7VtA6CpcsG0LQ/videos?disable_polymer=1

OPEN BRIEF

Aan Drs. Mark Rutte, Minister-President
p/a Ministerie van Algemene Zaken
Postbus 20001
2500 EA Den Haag

Amsterdam, 12 maart 2020

Geachte Premier Rutte,

Het Staatsbezoek aan Indonesië van Koning Willem-Alexander en Koningin Maxima zit er weer op. Indrukwekkend, vooral door het onverwachte excuus van de Majesteit aan Indonesië 'voor de geweldsontsporingen van Nederlandse zijde tijdens Indonesië's onafhankelijkheidsstrijd van na 17 augustus 1945'. Maar evenzeer voor het unieke gebaar met de kransleggingen op het Indonesische ereveld en op het Nederlandse ereveld in Jakarta. Wat een moedige gebaren van verzoening, na bijna 75 jaren wajangen met overgevoelige Hollandse doofpotten in een schaduw van eeuwenlange kolonialistische zelfvergoelijking. Me dunkt, 'het kon minder', zeg ik de Groningers na. Zie hoe de handgebaren van de Koning en van het Indonesische Presidentiële kindje ons op de unieke familiefoto in het Paleis in Bogor deelgenoot maken van de goede relatie tussen de familie van de President en de Koning. Dat mag best eens duidelijk gezegd worden. En dat doe ik hierbij dan ook. Pro en contra hebben intussen hun zegjes gezegd. Vaak voorzien van hun bekende stereotype aanvechtbare gelijk hebben.

Op een enkel belangrijk haperend punt moge ik met uw welnemen nader ingaan. Zo schreef een dagbladjournalist 'Excuses voor het hele koloniale verleden (van 350 jaar) zou nogal onhistorisch zijn' want 'alle Westerse mogendheden hadden koloniën'. Hoe verzin je zoiets. Willem-Alexander bood terecht alleen excuses aan voor de Nederlandse 'geweldsontsporingen' uit de Indonesische Onafhankelijkheidsoorlog van de jaren 1945 tot 1949. En Nederlandse geweldsontsporingen zijn er overigens in Indië in de jaren 1600 tot 1942 bijna jaarlijks geweest, vanaf het uitmoorden van de bevolking van het eiland Banda begin 1600 door J.P. Coen tot en met Hollands Koloniale Agressie-Oorlogen in Atjeh van 1873 tot 1942, o.a. van Van Heutsz (zie bijv. het boek "*SIEDJAH, wie één klein meisje of jongetje in Indië redt, redt heel Indië*", uitgekomen in 2016, dat in augustus aanstaande ook in Indonesië uitkomt).

Het tweede deel van bovengenoemde argumentatie betekent dat als anderen iets doen of nalaten dat ik dat ook mag, dan is imiteren geoorloofd, dan hoeft ik zelf niet meer na te denken. Een nogal kreupele argumentatie lijkt mij. En ik knoop daar de vraag aan vast, is het correct dat u het afgelopen dinsdag tegenover journalisten ook gezegd zou hebben het niet nodig te vinden om excuses uit te spreken voor de gehele kolonisatieperiode. Dat dat volgens u niet in Indonesië zou spelen. En dat dat bovendien in uw ogen ingewikkeld ligt omdat 'naarmate die gebeurtenissen verder weg liggen, het moeilijk is om daar met de bril van nu een moreel oordeel over te geven'. Zo'n uitspraak vraagt op zijn minst begrijpelijke nadere onderbouwing. Geldt uw oordeel bijv. ook voor de 'geweldsontsporingen' tijdens de Atjeh-oorlogen (1873 tot 1942) en voor het oppakken, berechten en verbannen van de nationalistische leider Soekarno in de 1930-er jaren. En geldt het ook voor het niet uitvoeren van het door Majesteit Wilhelmina in 1901 in haar Troonrede bepleite nieuwe Ethische Koloniale Beleid, ook een vorm van 'beleidsontsporing'. Voorwaar prangende vragen.

En tenslotte vraag ik u, kan het een goed idee zijn als Nederland Indonesië specialistische kennis en kunde aanbiedt om gezamenlijk enkele tot de verbeelding sprekende megaproblemen te helpen aanpakken en oplossen. Bijv. door er voor te helpen zorgen dat de inwoners van wereldstad Jakarta droge voeten houden en/of het helpen oplossen van Jakarta's vastgelopen verkeer in de stad en/of bijdragen aan het Project Nieuwe Hoofdstad of enigerlei sub-project daarbij. Of enig ander groots Indonesisch project waar ons land waarlijk deskundig in zou kunnen helpen. Sta mij toe dat ik u oproep daarover te brainstormen.

Ik eindig deze Open Brief aan u nadat ik mijn hartelijke dank aan u heb uitgesproken voor uw medeleven met Indonesië.

Hoogachtend,
Dr. Nico Vink

Initiatieven voor en door de culturele sector in verband met het COVID-19 virus

Nadat het kabinet de maatregelen rondom het Corona-virus bekendmaakte, is het culturele leven in Nederland voor een groot deel tot stilstand gekomen. Dit heeft zeer ingrijpende gevolgen voor iedereen die werkzaam is in de culturele en creatieve sector. Podia en theaters hebben voorstellingen geannuleerd, festivals zijn gecancelled en een groot aantal musea heeft zijn deuren gesloten. Zelfstandige kunstenaars en zzp'ers in de culturele en creatieve sector verliezen hierdoor hun inkomen.

De organisaties missen (publieks-) inkomsten, terwijl een groot deel van de kosten doorloopt.

Vanuit het publiek, de kunst- en cultuursector (kunstenaars en instellingen, plus brancheverenigingen en bonden), de Tweede Kamer, het ministerie en raden zijn diverse initiatieven op gang gekomen om de ontstane problemen op te vangen.

Hieronder geven wij een (zeker niet compleet) overzicht van de ontwikkelingen.

VANUIT DE KUNST, CULTUUR EN CREATIEVE SECTOR

De Kunstenbond heeft een meldpunt geopend voor zelfstandige kunstenaars en alle zzp'ers in de culturele en creatieve sector, om hun problemen en gederfde inkomsten te melden bij de Kunstenbond, via een speciaal geopende website.

Lees [hier](#) het bericht van de Kunstenbond (waarin ook een leidraad is opgenomen voor zzp'ers).

Klik [hier](#) voor het meldpunt op de speciaal geopende website.

Geld voor kaartje niet terugvragen

Diverse oproepen worden gedaan aan het publiek om het geld van het ticket (van de voorstelling die niet doorgaat) niet terug te vragen aan de instelling om zo de onkosten van makers en de betaling van personeel te kunnen continueren: in Nederland bijvoorbeeld door Tinkebell (op [Twitter](#)) en Nicolette Aschermann (op [Facebook](#)), en door Organisatie Oude Muziek.

Deze laatste vraagt om het betaalde [ticketgeld om te zetten in een donatie](#) die ten goede komt aan de musici.

Berichtgeving aan leden en belanghebbenden

Over afgelastingen en sluitingen naar aanleiding van de richtlijnen door bijvoorbeeld de

[Museumvereniging](#), [NAPK](#), [VVTP](#), [VSCD](#), enzovoort.

De redactie van NICC Magazine kreeg het verzoek van de culturele sector om deze oproep te plaatsen en uiteraard ondersteunen wij deze initiatieven van harte.

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 10 april 2020

**In verband met het door het COVID-19 virus afgelasten van vrijwel alle culturele evenementen, pasars, concerten en het sluiten van theaters, musea, enz. zullen de meldingen in deze rubriek tot onze spijt tijdelijk worden opgeschort.
Wij vragen om uw begrip hiervoor**

Wij hopen u deze informatie in onze volgende editie, afhankelijk van de situatie op dat moment, weer te kunnen verstrekken.

Verras uw familielid, vriend(in), kennis, collega met een GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE
info@indisch-centrum-denhaag.nl

1

ct

NIEUW

MEER DAN 40

LANDEN

1

ct/min

naar
vaste lijn

▶ Meer informatie

Colofon

Maandelijks Digitaal Magazine
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang

Redactie:

Han Dehne

Ron Kraft

Chinook de Deugd

Columnisten: Han Dehne, Jan Tomasowa

Correspondenten:

Silfraire Delhay (Indisch Platform)

Jan van Wagendonk (Japanse Ereschulden)

Yvonne van Genugten (Sophiahof)

Nanneke Wigard (Sophiahof)

Albert van Prehn (Muziek, column)

Sabina de Rozario (Door Blauwe Ogen)

Armando Ello (Hoezo Indo)

Ivo Pabbruwe (New Zealand)

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang

Technische realisatie & verzending:

Dennis van der Ham

<http://www.borca-online.nl/>

Versijning: ca. de 15^e van elke maand

Sluitingsdatum kopij en advertenties:

de 10^e van elke maand

Advertentietarieven: op aanvraag

Abonnementen NICC Magazine: GRATIS

info@indisch-centrum-den Haag.nl

Postadres: Newtonstraat 660

2562 LA Den Haag - Netherlands

W: www.indisch-centrum-den Haag.nl

E: <http://indisch-centrum-den Haag.blogspot.com>

@: info@indisch-centrum-den Haag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836

t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

BIC: RABONL2U

Overnemen van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.

© 2019 N.I.C.C. Den Haag

**MUSEUM
SOPHIAHOF**
van Indië tot nu

**MUSEUM
SOPHIAHOF**
van Indië tot nu

Sophialaan 10 - 2514 JR Den Haag - Tel: 070-2002500

MUSEUM SOPHIAHOF IS GEOPEND:
dinsdag t/m zondag van 11.00 tot 17.00 uur

Toegangsprijzen:
Volwassene: € 9,50.
Kind 0-4 jr.: gratis
Jeugd 5 t/m 18 jr.: € 6,50.
CJP/Veteranenpas/Ooievaarspas: € 6,50
Groepen (> 15 pers.): € 6,50 pp.

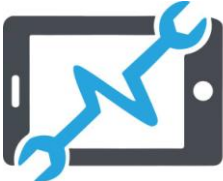
Herdenkingssymbool Melati

De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat u onder andere kunt dragen op 15 augustus.

Prijs: per stuk : € 3,00; per 5 stuks: € 12,50; per 10 stuks: € 25,00
 De prijzen zijn incl. administratie- en verzendkosten (Nederland)

Bestellen: <http://webshop.indieherdenking.nl/nl/>

SHOPDEN

BORCA ONLINE

Borca

Online
Service

Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

	N A A M	e – M A I L A D R E S
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-den Haag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag